

Sayı : 4 - 5

Ağustos 1973 - 1974

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TARİH ENSTİTÜSÜ
DERGİSİ

EDEBİYAT FAKÜLTESİ MATBAASI
İSTANBUL — 1974

Tanzimat Devri
OSMANLI - İNGİLİZ GÜMRÜK TÂRİFELERİ

Mubahat S. Kütükoğlu

Kuruluş devrinden itibaren Osmanlı Devleti'nce yabancı devletlere verilen ve ticârî hayatı tanzim eden ahidnâmelerde idhal ve ihrac mallarından alınacak gümrük resmi oranı tesbit edilmişti. Bu oran, başlangıçta % 5 iken, XVI. asrın sonu - XVII. asrın başından itibaren % 3'e indirilmeğe başlanmıştır. İlk olarak İngilizler için kabul edilen bu oran, daha sonra birer birer diğer devletlere de tanınmış, 1740 Fransız ahidnâmesinden sonra ise bütün yabancı devlet tüccarları, Osmanlı ülkesindeki ticâretlerinde sadece % 3 gümrük resmi öder olmuşlardır¹.

Ancak, XVIII. asrın sonlarına kadar târife defterleri tanzimi yoluna gidilmediğinden, ahidnâmelerde tesbit edilmiş olan bu % 3 resmin her mal için ne kadar tutacağı bir takım güçlüklerle yol açmaktaydı.

XVIII. asrın sonlarından itibaren, tatbikattaki kolaylığı da göz önünde tutularak, gümrüklere âid târife defterleri tanzim edilmeğe başlandı. Bu suretle her malın, târifinin tanzim edildiği sırada râyic fiatı ve bu fiat üzerinden alınacak gümrük resmi tesbit edildi.

Gümrük târifelerinin müddeti, başlangıçta 14 yıl olarak kabûl olunmuştu. Yani normal şartlar altında 14 yıl ara ile yenilenmeleri gerekiyordu. Ancak, bazan mal fiyatlarındaki değişiklikler müddet dolmadan yapılmasını gerektirebildiği gibi, bazan da yenilenmesi karşı tarafın işine gelmediği için kasden geciktiriliyor, yahud târife tanzim edildiği hal-

¹ M. Kütükoğlu, *Osmanlı-İngiliz İktisâdî Münâsebetleri*, I (1580-1838), Ankara 1974, s. 24, 43.

de diğer devletlerin de aynı statüye tâbi tutulabilmeleri için tatbikatta gecikme oluyordu².

Tanzimat'ın arefesinde yapılan Balta Limanı muâhedeleriyle gümrük târifelerinin yenilenme müddeti yarı yarıya kısaltılarak yedi seneye indirildi³.

Tesbit edebildiğimiz ilk İngiliz gümrük târifesi 1209 (1794-95) tarihini taşımaktadır. Bundan sonra 1801⁴ ve 1820'de târifeler yenilenmiştir. Ancak, 1801 târifesi, Fransız târifesinin yapılmasını beklemek üzere 1806'ya kadar tatbik edilememiş; Fransız târifesinin tanziminden sonra ise İngiliz elçisi Arbuthnot, İngiliz târifesindeki bâzı maddelere âid fiatların, diğer milletler târifelerinden yüksek tesbit edilmiş olduğu gerekçesiyle yeniden gözden geçirilmesini istediğinden târifede bâzı değişiklikler yapılarak 12 Ocak 1806'da son şeklini almıştır⁵.

I

1839 TÂRİFESİ

1820 târifesinin müddeti 1834'de dolduğu ve yenilenmesi için Osmanlı Hükûmeti tarafından zamanında mürâcaat yapıldığı halde, İngiliz hâriciyesi, târife tanzimi hususunda kasden yavaş hareket etmiştir. Bilhassa 1815'den sonra Avrupa pazarları kendisine kapanmış olan İngiltere, gerek ham madde temin, gerekse mâmul maddelerini satacak pazarlar arasında mühim yer işgal edeceğinden emin olduğu Os-

2 İngiltere, Avusturya ve Rusya ile tanzim edilen ve Ekim 1801'den itibaren yürürlüğe giren târifeye göre yapılan ödemeler, Haziran 1802'de Fransa ile akd edilen anlaşmanın 7. maddesi gereğince, bu devletle de yeni bir târife defteri yapılması kararlaştırıldığından, Fransız târifesinin tanzimine kadar durdurulmuş (Gümrük Emîni Ağa'ya 26 Rebiülâhır 1217 tarihli emir: Başbakanlık Arşivi, *Hatt-ı Humâyun* Tasnifi, Nr. 45948-Ç) ve biriken fazlalık, Fransız târifesinin tanziminden sonra istenmişti (Kezâ, 45948-E).

3 Oya Köymen, «*The Advent and consequences of free Trade in the Ottoman Empire - 19th century*» (Etudes Balkaniques 2, Sofya 1971, s. 49) adlı makalesinde Tanzimat devri târifelerinin müddetini de 14 yıl gibi gösteriyorsa da doğru değildir.

4 V.J. Puryear, *International Economics and Diplomacy in the Near East*, California 1935, s. 118'de İngiliz gümrük târifeleri için 1805'den önceye âid tarih vermemektedir. 1805 tarihi de doğru olmamak gerekir. Zirâ, —2 nr.lı notta işaret edildiği gibi— târife 1801'de yapılmış, fakat tatbiki 1806'da başlamıştır.

5 Bşb. Arşivi, *Cevdet* tasnifi -*Hariciye*, Nr. 930.

manlı ülkelerindeki ticâretini âzamî fayda sağlayacak hale getirmeğe çalışmıştır. Osmanlı ülkelerindeki ticârî tahdidler konusunda Bâbiâî'nin mukavemetinin ancak Osmanlı hazinesinin gümrük vâridatının azaltılmasıyla kırılacağını bildiğinden, «mütekabil menfaat» fikrini ortaya atmıştır.

İngiliz Hariciyesi, târife yenilenmesi ve Osmanlı gümrüklerinde alınmakta olan resmin bir miktar artırılması karşılığında, bâzı mahsul-ler üzerine konmuş olan yed-i vâhid (tek-el) sisteminin kaldırılmasını şart koşmuştur. Nitekim, 1836 yılı sonbaharında İstanbul'da başlatılan müzâkereler, İngiliz murahhasları tarafından bir muâhede müzâkeresi şekline sokulmuş ve aralıklarla iki sene devam eden görüşmeler sonunda târifeden önce muâhede akd edilmiştir (16 Ağustos 1838)⁶.

Balta Limanı muâhedesine göre târifenin esasları :

Târimizde «Balta Limanı Ticâret Muâhedesini» olarak adlandırılan bu anlaşmanın 7. maddesinde târifenin hangi esaslar dairesinde tanzim edileceği kararlaştırılmıştır.

Buna göre, gümrük resmi nisbetlerinde bir miktar artış mevcuttur. Ancak, Avrupa devletlerinin gümrüklerde himâye sistemleri uygulamaya başladıkları bir devirde, Osmanlı gümrüklerinde ihrac mallarına âid resimlerdeki artışın idhal mallarına nazaran daha fazla oluşu dikkati çekmektedir. Gerçekten, ihrac mallarında % 9 âmediyye ve % 3 ref-tyyye olmak üzere toplam % 12 gümrük resmi ödenmesine karşılık, idhal mallarında % 3 + % 2 = % 5 ile yetinilmiştir. Fakat ihrac mallarında % 9, idhal mallarında ise % 2, birincide satıcı, ikincide alıcı Osmanlı tebaası olduğu takdirde, başka bir deyimle İngiliz tüccarı malı iskelede satın aldığı veya sattığında, yine Osmanlı tüccarı tarafından ödendiğinden yabancı tüccar sadece % 3 ödemiş olacaktı ki bu takdirde durum eskisinden farklı olmayacaktı.

Muâhedenin târifeyle ilgili 7. maddesi, gümrük nisbetlerini tayin ettikten sonra, bu nisbetler dahilinde, bütün ihrac ve idhal malları için, her birinin râyic fiatı üzerinden alınacak gümrük resimleriyle, belli-başlı ihrac mallarının hangi limanlardan sevk edileceğinin tesbitini, iki devlet murahhasları arasındaki müzâkerelerin sonuna bırakıyordu.

6 Muâhede ve muâhedenin imzalanmasından evvelki târife müzâkereleri için bk. M. Kütükoğlu, *Aynı eser*, II. ve III. kısımlar.

Balta Limanı muâhedesinden sonra târife müzâkereleri :

İki devlet murahhasları arasındaki müzâkereler 1838 Kasımında başladı. Ancak ihrac mallarına âid gümrük resimlerinin tesbitinde bâzı meseleler ortaya çıktı. Gümrük resmine esas alınacak fiatın neye göre tesbit edileceği mühim bir mesele teşkil ediyordu. Zirâ, 1838 senesi fiatları geçmiş senelere göre yüksek olduğu gibi, istihsal bölgesindeki fiatla iskele fiatı arasında da farklar mevcuddu.

Birinci mahzuru bertaraf etmek için son 3-4 senelik fiatların ortalamasının alınması en uygun çare olarak görüldü.

İkincisine gelince : Daha muâhedenin akdinden çok önce birçok kereler Osmanlı elçisi Nuri Efendi tarafından İngiltere Hariciye Nazırı Palmerston'a ifade edildiği gibi, Bâbîâlî'nin târifeye esas olmak üzere kabul edeceği fiat, İstanbul çarşısı ve pazarındaki fiat olacaktır. İngilizlere göre ise başka münâsib bir şekil bulunamadığı takdirde rayic fiat, müstahsilin malını getirdiği iskeledeki fiatı olabilirdi⁸.

Âmediyye resmi râyic fiat üzerinden alındığı takdirde reftiyyenin üç misline geleceği, bunun ise âdilâne bir vergileme şekli olmayacağı görüşünden hareket eden İngilizler, râyic fiattan % 10 indirim yapıldıktan sonra âmediyyenin tesbiti tezini savundular⁹.

Fakat Osmanlı Hükûmeti, âmediyye resminin tesbitinde ne % 10 indirimi, ne de malın iskele fiatının esas alınması teklifini kabul etti. Sadece 1833-38 fiatları ortalaması üzerinden resimlerin tesbiti uygun bulunarak târife buna göre hazırlanıp 23 Nisan 1839'da taraflar murahhaslarınca imzalandı. Fakat ihrac limanlarının tayini dolayısıyla yeniden bir anlaşmazlık ortaya çıktığından¹⁰ târife nüshalarının teâtîsi 9 Temmuz'u buldu¹¹.

7 Hatt-ı Humâyun tas. Nr. 33015 ve 33015-I.

8 İngiliz Hariciye nazırı Palmerston'dan İstanbul başkonsolosu Cartwright'a 26 Mart 1839 tarihli talimat: Public Record Office (İngiliz Devlet Arşivi), F.O. (Foreign Office) 78/362.

9 Başkonsolos Cartwright'tan İngiliz murahhaslarına, 18 Mart 1839 tarihli talimat: F.O. 78/355.

10 Muâhede muayyen malların tesbit edilecek iskelelerden ihrac olunabileceği tasrih edilmiş bulunduğu halde, İngilizler, bunu kendilerince tevîl ederek her istedikleri malı, istedikleri iskeleden ihraçta serbest oldukları iddiasıyla red ve neticede Osmanlı Hükûmetinin ilk kararlaştırdığı 17 liman yerine 54 limanı kabul ettirmeğe muvaffak oldular (Murahhaslardan Cartwright'a 28 Haziran 1839 tarihli rapor: F.O. 78/362).

11 Elçi Ponsonby'den Palmerston'a; Nr. 120, F.O. 78/356.

Târifenin tahlili :

1839 târifesi¹² 226 ihrac, 602 idhal malı olmak üzere 828 madde ihtivâ etmektedir. İhrac mallarından 17'sinin fiat ve gümrük resmi tesbit edilmeyerek râyice bırakılmıştır. Ayrıca bu kısmın sonunda «Eflâk-Boğdan ve Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne mahsûlü» adı altında yer alan 15 madde içinde yağlar (sade, çerviş ve don, zeytin), kereste, bakır ve hububat mevcuttur.

İdhalât listesinde ise râyice bırakılan malların sayısı 71'i bulmaktadır.

İdhal malları listesinde dikkati çeken bir husus, İngiliz emtiasından gayri Fransa, Avusturya, Rusya ve Belçika mallarının da yer almasıdır. Bunun da sebebi, —Fransa hariç— diğerleriyle henüz aynı statüye tâbi birer anlaşma yapılmamış olması, bundan dolayı Avusturya, Rusya ve Belçika tüccarları eski târifeleri üzerinden ödemeğe devam ettiklerinden İngiliz tüccarının onlara nazaran daha yüksek resim ödemek mecburiyetinde bulunmasıdır. Nitekim, her maddenin altında o madde için kabul edilen birime göre alınacak resim, biri «kadîm», diğeri «bu def'a zam» diye tasrih olunan iki rakamın toplamı olarak gösterilmiştir :

Badem içi	Harir kalıçe
kıyye	deste
1	1
-----	-----
06 kadîm	190 kadîm
16 bu def'a zam	410 bu def'a zam
-----	-----
22	600

12 1839 târifesinin tam metni için bk. Bşb. Arşivi, Düvel-i Ecnebiye Defterleri; İngilterelü İzn-i Sefine Defteri, Nr. 37/3...

Rus emtiası için ise takip edilen usul biraz daha farklıdır. Diğerlerinde resim iki rakamın toplamından ibâret olduğu halde, burada üçe çıkmaktadır: Kadîm, def'a zam (veya 'mukaddem'), bu def'a zam.

Enli alaca-i Rusya	Siyah sincab-ı ham
top	aded
1	1000
zıra'	
35	900 kadîm
	600 mukaddem
40 kadîm	
80 mukaddem	1500
	4125 bu def'a zam
120	
370 bu def'a zam	5625
490	

II

1850 TÂRİFESİ

1839 târifesiyle tesbit edilen fiat-gümrük resmi nisbetlerindeki dengenin bozulması :

1838 Balta Limanı muâhedesine bağlı olarak yapılan 1839 târifesi-
nin müddeti Mart 1846'da dolacağından, taraflardan biri yenilenme-
sini istediği takdirde altı ay içinde mürâcaatta bulunması gerekiyordu.

1834'dekinin aksine olarak bu defa teklif İngilizlerden geldi. Zira
bir taraftan İngiliz tüccarının, 1839 târifesinde fiatları tesbit edilenden
daha düşük kaliteli mal sürmesi¹³, diğer taraftan Türk parasının kıyme-
tinde % 20 nisbetinde yükselme kayd edilmesi¹⁴ karşısında fiatlar güm-
rük nisbetlerine göre hayli düşük kalmağa başlamıştı.

13 *Papers, respecting the tariff of 1839 with the Porte*, London 1847, s. 13 ve 69.

14 Önce kâğıt parada başlayan ıslahat (1840-42), daha sonra madenî parada da
tatbik edilmiştir (M. Belin, *Türkiye İktisâdi Târîhi Hakkında Tetkikler*, M. Ziya terc., İs-
tanbul 1931, s. 284-85; *Târîh-i Lütfi*, İstanbul 1328, VIII, 10).

İdhal mallarında % 5 yerine % 7-10, ihrac mallarında ise % 12 yerine % 20, hattâ bazan daha üstünde gümrük ödendiği İngiliz tüccarları tarafından iddia edilmekte olduğundan İngiliz Hükûmeti târife yenilenmesi için harekete geçerek Bâbîâlî'ye gerekli mürâcaatı yaptı.

Yeni yapılacak târifenin esasları :

Ancak, târifenin hangi esaslara göre yapılmasının daha uygun olacağı hakkında İngiliz Hükûmeti içinde görüş ayrılığı ortaya çıktı. Board of Trade (Ticâret Nezâreti) iki ayrı gümrük resmi (âmediyye ve ref-tiyye) yerine bir tek resim konulmasına taraftar olduğu halde, Hâriciye Nezâreti, % 9 âmediyyenin «bütün dâhilî resimlerin yerine» geçmek üzere konduğunu, iki resim birleştirilip yüzde oranı düşürülürse Osmanlı Hükûmetine yeniden bir takım resimler ihdâsı için imkân verilmiş olacağını, ayrıca böyle bir değişikliğin muhakkak muâhedede yer alması icab edeceğini ileri sürerek reddetti¹⁵.

Târife müzâkereleri :

İngiliz elçisi Sir S. Canning'in 17 Haziran 1846'da, târifenin yenilenmesi için Bâbîâlî'ye verdiği tahrir kabul edildi ve 1 Ocak 1847'den itibaren gümrük resimlerinin yapılacak yeni târife üzerinden alınmak üzere gümrüklerde yeni defterler açılması emr olundu.

Diğer taraftan, İngiltere'yi takiben öbür Avrupa devletleri de târifelerini yenilemek ihtiyacı duyacaklarından bütün devletler mümessillerinin birlikte çalışması uygun görüldü. Müsterek toplantıda ilk olarak vardıkları prensip kararı ise Osmanlı hazinesi aleyhine olacak mahiyet-

15 Bâbîâlî, Balta Limanı muâhedesinin tâtbiğine geçilmesini müteâkıb aceleye getirilen veya gözden kaçan bâzı ibâreler dolayısıyla ortaya çıkan aksaklıkların giderilmesi için muâhedede bir tâdîlât yapılmasını İngiliz Hükûmetinden istemiş bulunuyordu. Fakat İngilizler, elde ettikleri menfaatlardan vaz geçmek niyetinde olmadıklarından 1846'da Osmanlı-Rus ticâret muâhedesinin yapılmasına kadar, Rusların ayrı statüye tâbi olduğu bahanesiyle Bâbîâlî'yi oyalamışlardı. Şimdi ise müddeti dolan târifenin yenilenmesi isteğiyle ortaya çıkıyorlardı. Onun için muâhedede yer alması gereken bir hususa temas etmeleri Osmanlı Hükûmetini hak iddiasına sürükler endişesiyle İngiliz hariciyesi böyle bir teşebbüsde bulunmayı düşünemezdi.

teydi. Zira idhal mallarında, gümrük resmine esas tutulacak fiatın, malın satış fiatı olmayıp gümrüğe girdiği andaki fiatı olduğunu, yeni târifin bu esas üzerinden tanzim edilmesi gerekli bulunduğunu iddia ve bu hususda fikir birliğine vardılar¹⁶.

Osmanlı Hükûmetinin ise bu karara kolayca rıza göstermesi imkânsızdı. Bu sebebledir ki müzâkereler uzadı. Ancak 1 Ocak 1847'den itibaren gümrük resimlerinin borç kayd edilmekte olması Osmanlı hazinesini güç duruma sokmaktaydı. İngilizler, mâlî bakımdan müşkil durumda kalacak olan Osmanlı Hükûmetinin, neticede tekliflerine boyun eğmeğe mecbur olacağından emindiler. Bunun için Bâbîâli'nin geçici indirim teklifini kabûle yanaşmadılar.

Müzâkereler neticesinde sadece indirim oranını bir miktar azaltmak kabil oldu. İngilizler, idhâl malları için % 5 gümrük, % 20 masraftan, ihrac malları için ise % 12 gümrük, % 6 masraftan indirim isteğinde bulunmuşlardı. Gümrüklerde istenilen indirim aynen kabul edildiği halde, masrafta idhalâtta % 15, ihracatta ise % 4'e indirilmesi sağlanabildi.

Bu suretle idhalâtta % 20, ihracatta % 16 indirim yapıldıktan sonra gümrük resimlerinin tesbit edildiği târife Mayıs 1850'de tanzim edildi.

Târifinin tahlili :

Mayıs 1850'de tanzim edilmiş olan bu târife¹⁷, Mart 1846'da müddeti dolan 1839 târifisinin yerine geçmekte ve 1 Ocak 1847'den 1 Mart 1855'e kadar yürürlükte kalacağı kabul edilmektedir.

Tanziminde, muâhede ile kararlaştırılan esaslara sâdik kalınmadığından, ne şekilde tatbik edileceğinde tereddüde düşülmesini önlemek gayesiyle 1850 târifesine, bir önsöz ile bir sonsöz ilâve edilmiştir. Târifinin tatbik şekli hakkındaki açıklama sonsözde yer almış bulunmaktadır.

Târifede mevcut ihrac malları sayısı 210, idhal malları ise 249 dur. Bunlar içinden de idhalâtta 31, ihracatta ise 32'si râyice bırakılmıştır.

¹⁶ İngiliz murahhaslarından elçi Lord Cowley'e 8 Haziran 1847 tarihli rapor: F.O. 78/684.

¹⁷ 1850 târifisinin metni için bk. Düvel-i Ecnebiye Defterleri, *İngilterelü İzn-i Sefine Defteri*, Nr. 37/3.

İlk defa bu târifede yer aldığı kayd edilen malların sayısı ise, 17 ihrac, 70 idhal mallarında olmak üzere 87'yi bulmaktadır.

Târifede, her mal için birim kabul edilen miktarının fiyatı kayd edildikten sonra, önce bu fiyat üzerinden % 9 âmediyye hesaplanmakta, sonra bundan % 16 indirim yapılarak filen ödenecek âmediyye bulunmakta; daha sonra ise % 3 reftiyye ile toplanarak o malın, gümrükten çıkarken ödenmiş olması gereken resim miktarı tesbit edilmektedir.

İhrac mallarına misâl :

Alacehrî-i İskilib ve Kayseriyye kıyye	1
guruş	18
gümrük	194
31 bâ-irâde-i Seniyye-i Şâhâne yüzde onaltı hesabıyla tebdîli	
54,5 yüzde üç resm-i gümrük-i reftiyyesi	163
163 yüzde dokuz resm-i gümrük-i âmediyyesi	
	<hr/>
	217,5

İdhal mallarında ise, yine tayin edilen birim üzerinden fiyatı ve bu fiyat üzerinden eski târifeye göre alınması gereken, bu defa sadece % 3 gümrük resmi tesbit edildikten sonra bundan % 20 indirim ile filen alınacak olan resim tesbit edilmektedir.

İdhal mallarına misâl :

İğne-i Avrupa	
posta	
1	
aded	
50 000	
guruş	
240	
gümrük	
864	
173	bâ-irâde-i Seniyye-i Şâhâne yüzde yirmi
—	hesabıyla tenzili icab eden
691	yüzde üç resm-i gümrük-i âmediyesi olarak

III**1862 TÂRİFESİ**

1850'de tanzim edilmiş olan târifenin müddeti 1 Mart 1855'de dolacağından târife yenilenmesi konusu 1854'de ortaya atıldıysa da Kırım harbi dolayısıyla müzâkerelerin açılması harbin bitimine bırakıldı.

Paris muâhedesinin imzalanmasından sonra târife işinin ele alınması uygun görülmüş olacak ki 1857 yılı başlarında Bâbîâlî târife müzâkereleri için üç murahhasını vazifelendirdi. Ancak tarafların masa başına oturmaları Kasım ayını buldu¹⁸. İlk olarak ihrac malları târifesi ele alındı ve Aralık 1857'de başlayan çalışmalar neticesinde, hububat haric olmak üzere, diğer malların fiatları tesbit edildi¹⁹. İdhal malları târifesi ise, İngiliz elçisi Sir H.L. Bulwer'ın ifâdesiyle «Türk parasının istikrar-sız durumu dolayısıyla tehir edilmişti»²⁰.

18 F.O. 78/1478 — 13 Mayıs 1859.

19 İngiliz murahhaslarından elçi Bulwer'a 23 Mayıs 1859 tarihli rapor: F.O. 78/1431.

20 Bulwer'dan Malmesbury'ye 16 Mayıs 1859 tarihiyle gönderilen bu telgrafın metni şöyledir: «The tariff on exports has been finished. That on imports was deferred owing to the uncertain state of the currency» (F.O. 78/1431).

Gümrüklerde himâye fikrinin belirmesi :

Yeni târifenin hazırlanması safhasında Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk defa olarak gümrüklerde himâye diyebileceğimiz bir sisteme temâyül edildiğini söyleyebiliriz. Londra sefiri Kostaki Bey'in 29 Temmuz 1858 tarihiyle Londra'dan gönderdiği tahriratında²¹ idhalât gümrüklerinin yükseltip ihracat gümrüklerinin ise düşürülmesi üzerinde durduğu, idhalâtın ihracattan fazla olmasını ihracat mallarından alınmakta olan % 12 resme bağladığı görülmektedir.

Sefir, İngiliz vükelâsıyla temas ve onları ikna' ettiğini, Palmerton'un idhalât resminin % 10'a çıkarılmasını mâkul karşıladığını, John Russel'in da ihracat resminin indirilmesine mukabil idhalât resminin yükseltilmesine itiraz olunamayacağını ifade ettiğini bildirmektedir. Lord Malmesbury ve Sir H. Bulwer da fikri benimsemiş olarak gösterilmektedir.

Kostaki Bey, idhalâtın % 12-13'e çıkarılmasına karşılık, ihracat resminin 10-12 sene içinde ve dört defada tamamen kaldırılmasının uygun olacağı kanaatindeydi. Bu duruma göre idhalât rüsûmuna 3 senede bir % 2 zamma karşılık, ihracattan % 3 indirim yapılmasını muvafık görmekteydi²².

İstanbul'daki İngiliz elçisi Bulwer ise, 14 Mart 1860 tarihiyle İngiliz Hariciye Nâzırı John Russell'a gönderdiği raporunda²³, ihracat resminin kaldırılmasına mukabil idhalât resminin biraz arttırılmasının bu imparatorluk için büyük bir nimet olacağını, bu suretle Türk mahsullerinde artış olduğu kadar Türkiye ile ticâret yapan milletlerin ticâretlerinin de gelişeceğini, yani değişikliğin tarafların hepsinin lehine olacağını belirtmektedir.

Görülüyor ki gümrük resimleri nisbetlerindeki değişikliği taraflar benimsemiş gibidirler. Ancak bu nisbet ne olacaktır? Şüphesiz yok ki Fransız Hükûmetinin düşündüğü % 6²⁴ çok düşüktü. Zira ihracatta % 6 nisbetinde azalma olacağı halde, idhalâta sadece % 1 artış kaydedilecek, bu da diğerini karşılamayacaktı.

İngilizler bu nisbeti biraz daha yüksek tutmuşlardır. Elçi Bulwer,

21 Hariciye Arşivi, S/1433 (bk. Ekler: I).

22 *Aynı vesika.*

23 Nr. 144: F.O. 78/1505.

24 Bulwer'dan Russell'a Nr. 164, 27 Mart 1860: F.O. 78/1505.

8 Ekim 1860'da Osmanlı Hariciye Nezaretine gönderdiği takririnde, gerek ihracat gerekse idhalât için % 8 teklif etmektedir. Ancak ihracattaki % 8 yalnız ilk sene içindir. İkinci seneden itibaren her sene % 1 indirim yapılacaktır²⁵. Bu nisbet de Kostaki Bey'in düşündüğüne nazaran düşük olmakla beraber Osmanlı Hükûmeti tarafından kabul ve 29 Nisan 1861'de imzalanan Kanlıca Ticâret Muâhedesinde yer almıştır. Ancak İngiliz teklifinde ihracat resmi sekiz sene sonra tamamen kalktığı halde, Bâbîâlî, ihracat gümrüğünün tamamen lâğvını uygun görmemiştir. Şöyle ki % 8 ihracat resmi % 1'e düşünceye kadar her yıl % 1 nisbetinde azaltılacak ve % 1'e indikten sonra «Gümrük idâre ve Nezâretinin masarîf-ı umûmîyesini tesviye etmek üzere»²⁶ sadece % 1 olarak alınmakta devam edecektir.

Gümrük resimlerine esas olacak fiatlarda indirim oranının düşürülmesi :

Bâbîâlî, yeni târifede, 1850 târifesiyle tatbikine başlanan indirim usûlünün kaldırılmasını istiyordu. Yâni gümrük resimlerine esas olacak fiyat, Osmanlı çarşısı ve pazarındaki râyic fiyat olmalıydı²⁷.

İngiliz hariciyesi, Bâbîâlî'nin teklifine uygun cevabı vermek için târife komisyonu üyelerinin durumu incelemelerini gerekli gördü. Murahhasların, müzâkereleri beraber yürüttükleri Fransız meslekdaşlarıyla birlikte vardıkları netice ise gerek idhalât, gerekse ihracat resimlerine esas olacak fiyatların çarşısı fiyatından % 10 indirimden sonra tesbit edilecek rakam olması şeklindeydi²⁸. 1850 târifesinde idhalâta % 5 gümrük, % 15 komisyon, hammaliye, depolama vs. toplam olarak % 20 tenzilât yapılırken şimdi % 4,5 gümrük, % 5,5 da diğerleri için indirim kâfi görülüyordu. İhracatta ise 1850'de % 12 gümrük, % 4 komisyon ve de-

25 Hariciye Arşivi, *Tercüme Odası*, Kutu 727.

26 1861 Osmanlı-İngiliz ticâret muâhedesini, madde: 4 (*Mecmua-i Muâhedat*, İstanbul 1294, I, 283). Bu muâhedenin orijinali Bşb. Arşivi, *Yabancı devletlerle yapılan muâhedeler*, Nr. 110/b'de olup Düvel-i Ecnebiye Defterleri, *İngiltereli Nişan Def.*, Nr. 39/5'de kopyası mevcuttur.

27 F.O.'dan Board of Trade'e 12 Aralık 1859'da gönderilen yazıda Osmanlı Hükûmetinin bu teklifi hakkında Board of Trade'in görüşü sorulmaktadır (F.O. 78/1481).

28 Târife komisyonu üyelerinden elçi Bulwar'a 5 Kasım 1860 tarihli rapor (Bulwer'dan Russell'a 725 Nr.lı rapor eki): F.O. 78/1513.

polamadan indirim yapıldığı halde şimdi bu oran gümrükde % 8 ¹/₁₀, diğerlerinde ise % 1 ⁹/₁₀'a düşürülüyordu²⁹.

Tesbit edilen % 10 oranındaki indirim, Osmanlı Hükûmetinin teklifine uygun olmamakla beraber, 1850 târifesindeki indirim nisbetlerine nazaran yine de bir kazanç olarak görülerek sonunda Bâbiâlî tarafından da benimsenmiştir.

Târife müzâkereleri sırasında Bâbiâlî'nin üzerinde ısrarla durduğu bir mesele de gümrük resimlerinin kaime (kâğıt para) değil altın meci diye olarak ödenmesi hususu olmuştur³⁰. Eylül 1861'de târifedeki maddelerin kıymetleri tesbit edilmiş olduğu halde ödemenin altın veya kaime olarak yapılacağı hususunda taraflar arasında ihtilâf vardır. Komisyon, kaimenin râyicine göre her iki çeşit ödemenin de yapılabilmesini teklif ettiği halde Bâbiâlî altın olarak ödenmesi hususunda hayli direnmişse de³¹ sonunda, kaime ile de ödeme yapılabileceğini kabûl etmiştir.

Târifenin tablîli :

1861 Kanlıca Ticâret Muâhedesine bağlı olarak tanzim edilen yeni târifinin³², 13 Mart 1862 — 13 Mart 1869 tarihleri arasında yürürlükte kalması kararlaştırılmıştır. Bir muâhedeye bağlı olarak yapıldığı için «mukaddime» ve «hatime»ye ihtiyaç görülmeyen 1839 târifesinin aksine olarak, 1862 târifesinde her ikisi de mevcuttur. Zira 1861 muâhedeyle gümrük resmi nisbetleri tesbit edildiği halde, % 10 olarak kararlaştırılan indirimden bahis yoktur. İşte târifenin sonunda bunların ayrıca tasrihine lüzum görülmüştür. Târifede, alınacak gümrük resimleri tesbit edilmeyip râyice bırakılan mallar hakkında da açıklama yapılmakta ve ihrac mallarında râyic fiattan % 10 düştükten sonra diğer emtidadan o sene yüzde kaç gümrük alınıyorsa o nisbette resim alınacağı kayd edilmektedir.

Ayrıca ödemelerin ne cins para ile yapılacağı da uzun uzun izah

29 *Aynı vesika.*

30 Bulwer'dan Russell'a Nr. 653, 23 Eylül 1861: F.O. 78/1576.

31 Bulwer'dan Russell'a Nr. 673, 1 Ekim 1861: F.O. 78/1576.

32 1862 târifesinin metni için bk. Bşb. Arşivi; Düvel-i Ecnebiye Defterleri, *İngiltereli Nişan Defteri*, Nr. 39/5. Bu târife İngilizce olarak 1862'de İstanbul'da «*Tariff concluded between Great Britain and Turkey*» adı altında basılmıştır.

edilmiştir. Şöyle ki : Yüzlük mecrediye altını 100 kuruş hesabıyla ve bunun aksamı olan altın ve gümüş paralar ona göre ve 5 gümüş mecrediye bir altın mecrediyeye eşit olmak üzere ve ecnebî paralar «bu nisbet üzere olan» darbhaneye fiatı vechile peşin alınacaktır.

İstanbul'da mecrediye altını yine 100 kuruştan hesap edilmek üzere, mecrediye yerine borsadaki en yüksek fiatı üzerinden kaime ile ödeme yapılabilecektir. Ancak bu takdirde bir gün evvel borsada bir mecrediye altını kaime olarak kaç kuruştan muâmele görmüşse gümrüğe bildirilerek en yüksek fiattan hesap yapılacaktır. Şimdiki halde kaimenin kabûlü yalnız İstanbul'a münhasır olduğu halde ilerde taşrada da kaime tedâvüle başladığı takdirde oralarda da kaime kabul olunabilecektir. Fakat şimdiden ilerdeki ödemelerin ne şekilde yapılacağı kararlaştırılmayıp bu gibi durum ortaya çıktığında Bâbîâlî ile ilgili devletler elçilikleri arasında bir anlaşmaya varılması kararlaştırılmıştır.

«Hâtîme»nin son kısmında târifinin yenilenmesi istendiği takdirde taraflardan birinin yedi senelik müddetin bitiminden altı ay önce müracaatta bulunması gerektiği, bu müddet zarfında müracaat edilmediği takdirde târifinin yedi sene daha yürürlükte kalacağı da belirtilmiştir.

Târifede yer alan mallara gelince : 1839'da 226, 1850'de 210 olarak tesbit ettiğimiz ihrac malları 1862 târifesinde iki mislinden fazla artış göstererek 460'ı bulmaktadır. Bunlardan 77'si ise ihrac malları listesinin sonuna konmuş olan «Asitâne mahsulâtı»dır. 4'ü Asitâne mahsulâtından olmak üzere 62 madde ise râyice bırakılmıştır.

Târifede bu defa yer alan mallardan büyük kısmını çeşitli hayvan kürkleri ile mâmul maddeler teşkil etmektedir. «Asitâne mahsulâtı» listesinde bulunanlardan hiçbiri bundan evvelki târifede mevcut değildir. Şâl-ı Asitâne, bindallı, pirinç ve tunç terazi dirhemleri, sırma ve sim tel vs. bu cümledendir.

İdhal malları sayısında ise 1850 târifesine nazaran —az da olsa— azalma görülmektedir. 249'dan 228'e düşmüştür. Bunlardan 46'sı ise râyice bırakılmıştır.

1839 ve 1850 târifelerinde mal fiatları kuruş, gümrük resmi ise akça olarak gösterilmiş olduğu halde, burada her ikisi için de kuruş ve santim birim olarak alınmıştır.

IV

1839, 1850 ve 1862 TÂRİFELERİNİN MUKAYESESİ

Eklerdeki tablolar üç târifedeki fiatlar ve gümrük resimlerindeki artış ve azalışları ve bunların birbirine olan oranlarını göstermek üzere düzenlenmiştir. Bunun için târifelerden en az ikisinde mevcut olan mallar alınmış, önce fiatlar, sonra da gümrük resimlerinin 1839-50, 1850-62 ve 1839-62 târifelerindeki artış veya azalış oranları hesaplanmıştır.

Tablolarla dikkatle incelenirse görülür ki, 1850 târifesinde, gerek idhalât, gerekse ihracat mallarına âid gümrük resimlerinde, birkaç mal müstesna, azalma vardır. 1839 ve 1850 târifelerinde müşterek olan 53 idhal malının 44'üne âid gümrük resimleri % 3,7 (demir levha) - % 89 (jacconet adı verilen mermer dülbend) nisbetlerinde azalmışlardır. Gümrük resimleri artan malların sayısı 9 olup bunlarda da % 1 (zencefil) - % 93,3 (rom-ı İngiliz) nisbetlerinde artış vardır. Düşüş ortalaması ise % 36,3'dür.

Fiatlarda 53 malın 30'unda düşme, 19'unda yükselme görülmekte, 4'ününkü ise sabit kalmaktadır.

1850-62 târifelerinde müşterek olan 163 idhal malının 124'ünün fiatında artış olmasına karşılık 38'inde düşüş kayd edilmiş, sâdece birinin (nışadır) fiatı aynı kalmıştır. Gümrük resimleri ise hepsinde büyük mikyasa yükselmiştir. En az artış nisbeti % 62 (karanfil), en çok % 1797 (bira)dır.

1862 târifesindeki gümrük resimlerinde bu derece yüksek artışlar kayd edilmesinin sebebi ise 1839 ve 1850 târifelerinde idhalât resmi % 3 üzerinden hesap edilmiş olduğu halde bu defa nisbetin % 8'e çıkarılmasıdır.

1839-62 idhal malları târifelerinde müşterek olan malların sayısı 45 olup bunların 17'sinin fiatlarında artış, 22'sininse düşüş vardır. Biri (maden kömürü) sabit kalmıştır. En fazla artış % 152,3 (rom-ı İngiliz), en az artış ise % 1 (bakkam-ı al ve Portugal)'dir. En çok düşüş % 60,3 (karanfil), en az % 3,4 (ispermeçet mumu)'dür.

Gümrük resimlerinde, yukarıda da işaret olunduğu gibi, 1862 târifesiyle tesbit edilmiş olan gümrük resmi nisbetinin yüksek oluşu dolayısıyla 1850-62 târifeleri arasındaki oran kadar olmamakla beraber, bü-

tün mallara âid resimlerde artış kayd edilmektedir. En fazla % 345,8 (bira), en az % 6 (anber kabuğu) nisbetlerindedir.

İhrac mallarına gelince : 1839-50 târifelerinde müşterek 125 malın 89'unun fiyatlarında düşme, buna mukabil 22'sinin fiyatlarında artma vardır. 14 tanesi ise sabit kalmıştır. En az düşüş % 2,1 (bakır evâni), en çok düşüş % 64 (bogasi-i Denizli)³³ dür. Fiyat artışında en yüksek oran % 50 (gülyağı), en düşük ise % 1,8 (buğday)dir.

Gümrük resimlerinde 117 malda % 66,6 (alaca-i Tire ve Bor ile astar-ı Taşköprü) — % 1,9 (keten tohumu) arasında düşüş kayd edilirken 8 malın gümrük resmi nisbetinde artış olduğu görülmektedir. Artma nisbeti ise anason-ı Kayseriyye (% 51,1) istisna edilirse % 26,5'u geçmemektedir. Gümrük nisbetinde değişiklik kayd edilmeyen yegâne mal olan sülüğün yanında, iltizam müddeti bitinceye kadar eskisi gibi alınacağı kaydı vardır.

1850-62 târifelerinde müşterek olan 142 ihrac malının 80'inin fiyatlarında artış, 59'ununkinde düşüş görülmektedir. En az artış % 0,4 (kirpas-ı Gedüz), en fazla ise % 750,4 (sülük)tür. 3 malın fiyatında değişme olmamıştır.

Fiatlarda 80 malda artış olduğu halde gümrük resimlerinde bu, 46'ya düşmüştür. Bunun da sebebi, gümrük resminin fiattan % 16 indirim yapıldıktan sonra tesbit edilmiş olmasıdır. En az artış oranı % 1,9 (saleb-i Anadolu), en çok ise % 551 (sülük)dir. 96 malın gümrük resmi ise % 0,4 (ham Rumeli pamuğu) — % 77,9 (alacehrî-i Rumeli) arasında değişmektedir.

İhrac malları bakımından 1839-62 târifelerinin mukayesesi yapılacak olursa 105 maldan 40'ının fiyatında artış, 62'sininkinde ise azalış göze çarpar. 3 malın fiyatı aynidir. Bunlardan en çok artış nisbeti % 155 (ceviz), en az % 2,8 (Hama sofrası ve peşkiri)dir. Düşme oranları da % 0,5 (balmumu) ile % 93,8 arasında değişmektedir.

Halbuki gümrük resimlerinde sadece 16 malda artış görülmekte olup, bunlarda da —% 557 ile sülük istisna edilirse— en yüksek oran % 81,1 (ceviz) ve en düşük % 0,2 (Karaburun üzümü)dir. Azalma nisbeti de maldan mala değişmekte ve % 0,5 (saleb) ile % 90,1 (alacehrî-i İskilip ve Kayseriyye) arasında seyr etmektedir.

33 Bu madde 1850 târifesinde «bogasi-i Hamid»le birleştirilmiş ve kıyyesine 18 kuruş fiyat konmuştur. Halbuki 1839 târifesinde «Hamid» 35, «Denizli» 50 kuruştur. Bunun için 1850 fiyatı, iki rakamla ayrı ayrı mukayese edilmiştir. Eklerde ihrac mallarına âid listelere bk.

Ancak 1862 târifesinde hatırdan çıkarılmaması gereken bir husus vardır. İhrac malları için tesbit edilmiş olan gümrük resimleri sadece 1862 senesine âiddir. Sekiz sene sonra, verilen rakamların $\frac{1}{8}$ 'ine düşeceklerdir. Meselâ afyonun bir kıyyesine ödenecek gümrük resmi 1862'de 1920 akça olduğu halde, 1869'da 240'a inecektir. Yine bunun gibi 1862'de kantar başına 432 akça ödenen siyah üzüm için, 1869'dan itibaren 54; kantarı başına 1344 akça resim verilen zeytinyağı için 168 akça ödenecektir.

Sonuç olarak denebilir ki gümrük resimlerinden elde edilen hazine geliri bakımından 1839 târifesi bir ferahlık, 1850 târifesi ise darlık meydana getirmiştir. 1850'yi takib eden birkaç yılın idhalât ve ihracatının, kıymetler toplamı bakımından büyük bir değişiklik göstermemesi hazinenin kayba uğradığına delil teşkil etmektedir. İhracat ve idhalâtta ancak Kırım harbinden sonra artış kayd edilmeğe başlamış, 1862'den itibaren ise bu artış süratlenmiştir. Gerçekten 1861'de Osmanlı topraklarından İngiltere'ye yapılan ihracat £ 13 000 000 iken 1865'de £ 28 000 000'e çıkmıştır. Fakat, müteâkib yıllarda artış hızını kayb etmiş ve 1867'de £ 20 000 000'e kadar düşmüştür ki bundan, ticâret hacminin seyrinde gümrük resmi nisbetlerinin tek faktör olmadığı sonucuna varabiliriz. Nitekim, 1862'den sonra Osmanlı idhal gümrüğü nisbetlerindeki artışa rağmen İngiltere'den yapılan idhalât azalmamış, bilâkis hemen hemen ihracattaki seyre paralel olarak artmıştır.

Burada, sadece gümrük resimlerindeki değişikliğin Osmanlı hazinesine ne ölçüde tesir ettiği bahis konusu olduğundan, uzun vâdede mütâlaa edildiği takdirde, nisbetlerdeki düşmeye rağmen, ihracat ve idhalâttaki artış sebebiyle hazine kaybının telâfi edildiği söylenebilir.

TABLO I. İhrac

Malın cinsi	Mikdar	Fiatlar			Fiatlardaki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
		1839 (krs)	1850 (krs)	1862 (krs)	1839- 1850	1850- 1862	1839- 1862
Aryon	Kıyye	101	140	200	38,6	42,8	98
Alaca.i Haleb	Top	60	30	38,50	-50	28,3	-35,8
Alaca.i Manisa	Denk 1 (top 100)	1800	900	385,70	-50	-57,1	-78,5
Alaca.i Şam ve çitarî ve ketenî	Top	110	60	70,70	-45,4	17,9	-35,7
Alaca.i Tire ve Bor	Top	20	8	5,20	-60	-35	-74
Alacehrî.i İskilip (ednâ)	Okka	-	10	2,90	-	-71	-
Alacehrî.i İskilip ve Kayserriyye (âlâ)	"	28	18	4	-35,7	-77,7	-85,7
Alacehrî.i Rumeli	"	5,5	4,5	1,30	-18,1	-71,1	-76,3
Anason.i Kayseriyye	"	1,5	2	2,60	33,3	30	73,3
Anason.i Rumeli	"	-	2	2,30	-	15	-
Arpa.i İstanbul	Kile 1 (kıyye 14)	6,25	6	5,40	4,1	-10	-13,6
Astar.i Geyve	Top	20	10	rayic	-50	-	-
Astar.i Kastamonu	Denk 1 (top 60)	1080	550	450	-49	-18,1	-58,3
Astar.i Taşköprü	Top	15	6	3,90	-60	-35	-
Bakır (evanî)	Kıyye	23	22,5	26,50	-2,1	17,7	15,2
Bakır (külçe)	"	10	12,5	rayic	25	-	-
Bakır (köhne)	"	9	9	9,30	0	3,3	3,3
Bâlin.i Bilecik (sâde)	Çift	50	36	38,50	-28	6,9	-23
Balmumu (külçe)	Kıyye	18,5	19	18,40	2,7	-3,1	-0,5
Beledî.i Bursa	Çift	25	17	19,60	-32	15,3	-21,6
Beledî.i Merzifon	"	30	23	26,10	-23,3	13,5	-13
Bogasi.i Hamid ve Denizli ve elvan ve elacasi	Kıyye	35 50	18	14,20	-48,5 -64	-21,1	-59,4 -71,6

İsalleri târifeleri

Gümrük resimleri			Gümrük resimlerindeki artış ve azalış nisbetleri (%)		
1839	1850	1862	1839- 1850	1850- 1862	1839- 1862
(akçe) 1090+363=1453	(akçe) 1270+423=1693	(akçe) 1920	16,5	13,4	32,1
648+216=864	272+90=362	370	-58,1	2,2	-57,1
19440+6480=20920	8165+2721,5=10886,5	3702	-47,9	-65,9	-82,3
1188+396=1584	544+181=725	678	-54,2	-6,4	-57,1
216+72=288	72+24=96	49	-66,6	-48,9	-48,2
-	91+30=121	27,66	-	-77,7	-
303+100=403	163+54,5=217,5	39,60	-46,1	-82	-90,1
59+19=78	41+13,5=54,5	12	-30,7	-77,9	-84,6
16+5=21	25+8=33	24	51,1	-27,2	14,2
-	20+6=26	21,60	-	-15	-
67+23=90	56,5+19=75,5	51,60	-16,6	-30	-42,7
216+72=288	91+30=121	%8	-52	-	-
11664+3888=15552	4990+1663=6653	4820	-57,2	-35	-72,2
162+54=216	54+18=72	37,20	-66,6	-48,6	-64,1
248+81=329	204+68=272	254	-17,3	-6,6	-22,7
108+36=144	118,5+38=156,5	%8	4,8	-	-
97+32=129	81+27=108	88,8	-16,2	-17,5	-38,9
540+180=720	326,5+109=435,5	370	-39,5	-15	-48,6
200+67=267	173+57=230	176	-13,8	-23,4	-34
270+90=360	154,5+51,5=206	187	-42,7	-9,2	-48
330+108=438	208,5+69,5=278	250	-36,5	-10	-41,5
378+126=504	163+54=217	134	-56,9	-38,2	-73,7
540+180=720			-69,8		-81,3

Malın cinsi	Mikdar	Fiatlar			Fiatlardaki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
		1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
Buğday	İst. kilesi 1 (kıyye 20)	13,75	14	15,30	1,8	9,2	11,2
Ceviz	Kıyye	60	57,5	163	-4,1	183,4	155
Çiriş (bircümle)	"	3,5	5	-	42,8	-	-
Çit-i Kastamonu ve yorgan yüzü	Denk	-	800	566,50	-	-29,4	-
Çit yorgan yüzü i Tokad ve elvan ve bogasi	Top	-	7	6,30	-	-10	-
Gögen	Kıyye	1,5	2	1,90	33,3	-5	26,6
Deri (koyun ve keçi)	Aded	4,5	2	6,30	-55,5	215	40
Deri (kuzu ve küçük keçi)	"	2,5	1,5	3,10	-40	106,6	24
Deri, tavşan (Anadolu)	"	160	100	152,30	-37,5	52,3	-4,8
Deri, tavşan (Rumeli)	"	85	60	94,40	-29,4	57,3	11
Döşek ve şilt. i Kıbrıs	"	28	16	13,30	-42,8	-16,9	-52,5
Ebucehl karpuzu	Kıyye	12	10	-	-16,6	-	-
Fes. i Tunus kebir (âlâ ve ednâ)	Kâğıd	200	170	113	-15	-33,3	-7,2
Fes. i Tunus (Mecidiye tabir olunur)	"	-	100	66,70	-	-33,3	-
Fes. i Tunus, sagir (âlâ, evsat, ednâ)	Deste	200	170	113,30	-15	-33,3	-7
Fındık	Kantar	70	55	65,70	-21,4	19,4	-2,4
Futa. i Bursa	Çift	40	37	32,20	-7,5	-12,9	-19,5
Geyik boynuzu	Kıyye	-	5	4	-	-20	-
Gülbahar	"	2	2	2	0	0	0
Gülyâğı	Miskal	10	15	11,80	50	-21,3	18
Günlük	Kantar	180	165	rayic	-8,3	-	-
Halı. i Uşak	Kıyye	-	16	25,20	-	57,5	-

G ü m r ü k r e s i m l e r i			G ü m r ü k r e s i m l e r i n d e k i a r t ı ŷ v e a z a l ı ŷ n i s b e t l e r i (%)		
1839	1850	1862	1839- 1850	1850- 1862	1839- 1862
150+48=198	127+42=169	146	-14,6	-13,6	-26,3
648+216=864	522+174=696	1565	-19,4	124,8	81,1
37+12=49	45,5+15=60,5	-	22,4	-	-
-	7257+2419=9676	5438	-	-43,7	-
-	63,5+21=84,5	60	-	-28,5	-
16+5=21	18,5+6=24,5	18	16,6	-26,5	14,2
48+16=64	25+8=33	60	-48,4	81,8	-6,2
27+9=36	13,5+4,5=18	29	-50	61,1	-19,1
1728+576=2304	907+302=1209	1510	-47,5	24,8	-34
918+306=1224	544+181,5=725,5	906	-40,7	24,9	-25,9
302+100=402	145+48,5=193,5	127	-51,9	-34,1	-68,4
129+42=171	91+30=121	-	-29,6	-	-
2160+720=2880	1542+514=2056	1087	-28,6	-47,1	-27,3
-	907+302=1209	679	-	-43,8	-
2160+720=2880	1542+514=2056	1087	-28,6	-47,1	-27,3
756+252=1008	499+166=665	630	-34	-5,2	-37,5
432+144=576	336+112=448	308	-22,2	-31,2	-29,1
-	45+15=60	38	-	-36,6	-
21+7=28	18+6=24	19	-14,2	-20,8	-31,2
108+36=144	136+45=181	113	26,5	-37,5	-21,5
1344+648=2592	1497+499=1996	98	-22,9	-	-
-	145+48=193	241	-	24,8	-

Malın cinsi	Mikdar	Fiatlar			Fiatlardaki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
		1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
İbrahimiye tabir olunur kumaş	Top	-	55	57,90	-	5,2	-
İgne-i Mudurnu	Kıyye	-	12	6,50	-	-45,8	-
İhram-ı Rumeli (elvan ve beyaz)	"	30	27	22,50	-33,7	-16,6	-25
İpek (Aydın, suğla, Mentese)	"	150	92	108,50	-38,6	17,6	-27,6
İpek, ham (Bursa, Mihalic, Kirmastı, Bandırma, Ayancık, Erdek, Kapıdağ)	"	200	155	-	-22,5	-	-
İpek (Edirne, Dime toka, Tirnova, Filibe, Pazarcık, Zağra-i atik ve cedid)	"	200	122	-	-39	-	-
İpek (Kıbrıs)	"	120	70	108,50	-41,6	55	-9,5
İpek (Şam, Haleb, Sayda ve havallileri)	"	120	92	108,50	-23,3	17,9	-9,5
İpek (Yanya, Tırhala, Yenişehir, Yenişehir-i Golos, Selanik, Karaferya, Çarşamba ve Bafra)	"	200	113	-	-43,5	-	-
Kahve-i Yemen	"	12	7,5	-	-37,5	-	-
Keçe-i Gâşya	Aded	20	20	-	0	-	-
Keçe-i Karahisar (beyaz ve elvan)	"	15	10	12,30	-33,3	23	-18
Kenevir tohumu	İstanbul kilesi	13	14	0,80	7,6	-94,2	-93,8
Keten İpliği (hamlama tabir olunur)	Kıyye	-	15	31,50	-	110	-
Keten tohumu	İstanbul kilesi	18	21	18	16,6	-14,2	0
Kilim-i Türkmen	Aded	-	75	128,60	-	71,4	-
Kimyon	Kıyye	2	2	2	0	0	0
Kırpas-ı Alâiye (enli)	Top	-	9	5,80	-	-35,5	-

Gümrük resimleri			Gümrük resimlerindeki artış ve azalış nisbetleri (%)		
1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
—	499+166=665	556	—	-16,5	—
—	109+36=145	62	—	-57,2	—
324+108=432	245+81,5=326,5	216	-24,5	-33,7	-52,3
1620+540=2160	835+278=1113	1042	-48,4	-6,3	-51,7
2760+720=2880	1406+468=1874	—	-34,9	—	—
2160+720=2880	1107+369=1476	—	-48,7	—	—
1296+432=1728	635+211,5=846,5	1042	-89	23,1	-39,7
1296+432=1728	835+278=1113	1042	-35,5	-6,3	-39,7
2160+720=2880	1025+342=1367	—	-40	—	—
129+43=172	68+22=90	—	-47,6	—	—
270+90=360	182+60=242	—	-32,7	—	—
162+54=216	91+30=121	118	-32,7	-2,4	-45,3
140+47=187	127+42=169	78	-9,6	-53,8	-48,1
—	136+45=181	302	—	66,8	—
194+65=259	190,5+63,5=254	173	-1,9	-31,8	-33,2
—	680+227=907	1234	—	36	—
21+7=28	20+6,5=26,5	19	-5,3	-28,3	-32,1
—	81+27=108	55	—	-49	—

Malın cinsi	Miktar	Fiatlar			Fiatlardaki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
		1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
Kirpas.ı Alâiye(ensiz)	"	-	7	4,70	-	-32,8	-
Kirpas.ı Dağ	"	25	14	-	-44	-	-
Kirpas.ı Drama	Kıyye	30	19	-	-36,6	-	-
Kirpas.ı Geduz(enli)	Denk.1 top 50	625	410	411,80	-34,4	0,4	-34,1
" " (ensiz)	"	480			-11,2		-14,2
Kirpas.ı Kelen (Anadolu)	Kıyye	25	14	12,80	-44	-8,5	-48,8
Kirpas.ı Malatya	Top	25	22,5	-	-10	-	-
Kirpas.ı Menemen	"	13	11	9,20	-15,3	-16,3	-29,2
Kirpas.ı Vize ²	Kıyye	110	70	64,30	-36,3	-8,1	-41,5
Kitre, beyaz (işlenmiş, âlâ)	"	22	19	23	-13,6	22,2	4,5
Kitre (evsat)	"	-	10	9,10	-	-9	-
Kitre (edna)	"	-	3,5	6,50	-	85,7	-
Kokoroz ve Çavdar ³	İstanbul kilesi	?	7	a) 7,20 b) 6,30	-	2,8 -10	-
Kökboya.i Anadolu	Kantar	180	175	197	-2,7	12,5	9,4
Kökboya.i Kıbrıs ve Beriyetüş-şam ve Trablus	"	100	97,5	133,30	-2,5	36,7	33,3
Köfter	"	100	100	160,70	0	60,7	60,7
Kösele.i Aydın	Aded	30	30	25,70	0	-14,3	-14,3
Kösele.i Gerede	"	45	30	32,20	-33,3	7,3	-28,4
Kösele.i Manda ve Karasığır (pişmiş)	"	200	115	48,20	-42,5	-58	-75,9
Kösele.i Yalova	"	50	45	-	-10	-	-
Kuşak (ipekli, şırbab)	"	-	35	28,90	-	-17,4	-

G ü m r ü k r e s i m l e r i			G ü m r ü k r e s i m l e r i n d e k i a r t ı ŝ v e a z a l ı ŝ n i s b e t l e r i (%)		
1839	1850	1862	1839- 1850	1850- 1862	1839- 1862
—	63,5+21=84,5	44	—	-47,9	—
270+90=360	127+42=169	—	-53	—	—
324+108=432	172,5+57,5=230	—	-46,7	—	—
6750+2250=9000	} 3720+1240=4960	3953 {	-44,8	} -20,3	-56
5184+1728=6912			-28,8		-32,8
270+90=360	127+42=169	122	-53	-27,8	-66,1
270+90=360	204+68=272	—	-24,4	—	—
140+46=186	100+33=133	88	-28,4	-33,8	-52,6
1188+396=1584	635+211=846	617	-46,5	-27	-61
237+79=316	173+57,5=230,5	221	-27,2	-3,9	-30
—	91+30=121	86	—	-28,9	—
—	32+10,5=42,5	62	—	45,8	—
75+25=100	63,5+21=84,5	a) 68,4	—	-19	-31,6
—	—	b) 60	—	-28,9	-4,0
1944+648=2592	1588+529=2117	1891	-18,3	-10,6	-18,3
1080+360=1440	885+295=1180	1279	-18	8,3	-11,1
1080+360=1440	907+302=1209	1542	-16	27,5	7
324+108=432	272,5+90,5=363	246	-15,9	-32,2	-4,3
486+162=648	272,5+90,5=363	308	-43,9	-15,1	-52,6
2160+720=2880	1043+348=1391	462	-51,7	-66,7	-83,9
540+180=720	408+136=544	—	-24,4	—	—
—	318+106=424	277	—	-34,6	—

Malın cinsi	Mikdar	Fiatlar			Fiatlardaki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
		1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
Kuşak, Karacalar (beyaz ve elvan)	Kıyye	-	17	10,50	-	-38,2	-
Kuşak, Basmri	Aded	-	50	77,20	-	54,4	-
Kuşak-ı Trablus (ipek)	Kıyye	-	200	262,80	-	31,4	-
Kuşak-ı Tunus	Aded	-	40	46,70	-	16,7	-
Kutnî-i Bursa	Top	70	67,5	83,20	-3,5	23,2	18,8
Kutnî-i Haleb	"	80	45	53,30	-43,7	18,4	-33,3
Kutnî-i Hama (sâde)	Çift	60	45	46,70	-25	3,7	-22,1
Kutnî-i Hama (telli)	"	150	90	128,60	-40	42,9	-20,9
Kutnî-i Şam	Top	-	65,5	66,70	-	1,8	-
Mahleb	Kıyye	5	5	-	0	-	-
Manda boynuzu	Çift	325	260	262,80	-20	1,1	-19,1
Mazı (âlâ ve ednâ)	Kantar	260	300	296	15,3	-1,3	13,8
Meşin-i Anadolu ve Rumeli	Aded	-	3,5	3,20	-	-8,5	-
Meşin-i Rumeli (kırmızı)	"	-	5,5	5,30	-	-3,6	-
Meşin-i Anadolu (kırmızı)	"	-	7,5	5,30	-	-2,6	-
Mustaki	Veril 1 Kıyye 70	2000	2000	3500	0	75	75
Mürr-i sâfi	Kıyye	4,5	4	4,70	-8,3	17,5	4,4
Nişadır-ı Mısır	"	12,5	11	-	-12	-	-
Palamud (bilcümle)	Kantar	66,5	52,5	51,40 ⁴	-	-2	-
				45 ⁵		-14,2	
Pamuk-ı Anadolu (ham)	"	236,5	236,5	270	0	14,1	14,1
Pamuk-ı Rumeli (ham)	"	-	205	252,20	-	23,1	-

Gümrük resimleri			Gümrük resimlerindeki artış ve azalış nisbetleri (%)		
1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
—	154+51,5=205,5	101	—	-50,7	—
—	454+151=605	740	—	22,3	—
—	1814+605=2419	2544	—	5,2	—
—	363+121=484	448	—	7,4	—
756+252=1008	612+204=816	798	-19	-2,2	-20,8
864+288=1152	408+136=544	511	-52,7	-6,1	-55,6
648+216=864	408+136=544	448	-37	-17,6	-48,2
1620+540=2160	816,5+272=1088,5	1234	-49,6	13,4	-42,9
—	590+196=786	640	—	-18,6	—
54+18=72	45,5+15=60,5	—	-15,9	—	—
3240+1080=4320	2359+786=3145	2522	-27,2	-19,8	-27,2
3888+1296=5184	2722+907=3629	2842	-29,9	-21,7	-45,1
—	32+10,5=42,5	30	—	-29,4	—
—	50+16,5=66,5	50	—	-24,8	—
—	68+22,5=90,5	50	—	—	—
21600	1814,4+6048=24192	33600	—	38,9	—
48+16=64	36+12=48	44	-25	-8,3	-31,2
135+45=180	100+33=133	—	-26,1	-44,8	—
720+240=960	476+159=635	493	—	-22,4	-48,6
—	—	432	—	-31,9	—
2554+851=3405	2145+715=2860	2592	—	4,5	-23,8
—	1860+620=2480	2468	—	-0,4	—

Malın cinsi	Mikdar	Fiatlar			Fiatlardaki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
		1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
Pamuk ipliği.i İzmir (beyaz ve elvan)	Kıyye	15 ⁶ 22 ⁷	} 12	13	—	8,3	-13,3
Peştemal.ı Bursa	Çift	25		14	16,70	-4,4	19,2
Peştemal.ı Bursa (Akbaş)	"	12,5	12,5	9,80	0	-21,6	-21,6
Peştemal.ı Selânik	"	30	20	16,30	-33,3	-18,5	-45,6
Rakı	Kıyye	3,4	3	5,80	-11,7	93,3	70,5
Rište.i Ankara (biçümle)	"	34	30	25,90	-11,7	-13,6	-23,2
Rište.i argaç (= atkı ipliği)	"	5	5	9,70	0	94	94
Rište.i Beypazarı	"	—	12,5	16,20	—	29,6	—
Rište.i Karacalar	"	20	17	19,40	-15	14,1	3
Rište.i Kastamonu ve Geyve ve Alâiye	"	12,5	10	9,70	-20	-3	-22,4
Rište.i Kelb. ve Sürmene	"	15	13,5	16,20	-10	20	8
Rište.i Keten.i Anadolu	"	8	7,5	13	-6,2	73,3	40
Rište.i Markola	"	12,5	8	8,40	-36	5	-32,8
Rište.i Tura	"	22,5	20	16,20	-11,1	-19	-23,1
Sabun	Kantar	170	176	136,5	3,5	-22,4	-19,7
Sahtiyan.ı Ereğli ve Balıkesir (kırmızı)	Aded 1	25	18	12,5	-28	-32,2	-50
Sahtiyan.ı İslimiye ve Çerbanı ve Karlova v.s. (siyah)	"	—	8,5	6,90	—	-18,8	—
Sahtiyan.ı Kayseriye ve Eğin	Aded 5	100	65	86,50	-35	33	-13,5
Sahtiyan.ı Uşak ve Tosya (kırmızı)	Aded 6	120 ⁸ 100 ⁹	} 75	83,10	-37,5	} 10,8	-30,7
Sahtiyan.ı Rumeli (kırmızı)	Aded 1	—			12,5		13,90
Sahtiyan.ı Isparta, İzmit, Konya, Şumnu ve Uşak (siyah)	Aded	—	12	11,10	—	-7,5	—

Gümrük resimleri			Gümrük resimlerindeki artış ve azalış nisbetleri (%)		
1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
162+54=216	} 109+36=145	{125}	-32,8	{-13,7}	-42,1
237+79=316			-57,2		-60,4
270+90=360	127+42=169	160	-53,1	-5,3	-55,5
135+45=180	113,5+38=151,5	94	-15,8	-37,7	-47,7
324+108=432	181+60=241	156	-44,2	-35,3	-63,8
37,5+12,5=50	34+11=45	55,20	-10	22,4	10,4
367+122=489	272,5+90=362,5	248	-25,9	-31,4	-4,9
54+18=72	45+15=60	92	-16,7	53,3	27,7
—	113,5+38=151,5	155	—	2,3	—
216+72=288	155+51=206	186	-25,6	-9,7	-32,6
135+45=180	31+30=61	92	-32,8	-24	-48,8
162+54=216	122,5+41=163,5	155	-24,5	-5,2	-23,6
86+28=114	68+22,5=90,5	125	-21,1	37,7	9,6
135+45=180	73+24=97	80	-46,1	-17,5	-55,5
243+81=324	181+60=241	155	-25,6	-35,7	-52,1
1836+612=2448	1596+532=2128	1310	-13,1	-38,4	-46,4
270+90=360	163+54=217	120	-39,7	-44,7	-66,6
—	77+26=103	66	—	-35,9	—
1080+360=1440	590+196=786	830	-45,4	5,6	-42,3
1296+432=1728	} 680+227=907	797	-47,5	-12,1	-53,8
1080+360=1440			-37		-44,6
—	113,5+38=151,5	133	—	-11,9	—
—	108+36=144	106	—	-26,3	—

Malın cinsi	Mikdar	Fiatlar			Fiatlardaki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
		1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
Saleb.i Anadolu	Kıyye	13	15	19,30	15,3	28,6	48,4
Silecek (Kıbrıs)	Aded	—	10	13,30	—	33	—
Sinameki	Kıyye	9	5	râyic	-44,4	—	—
Sığır boynuzu	Gift	—	130	230	—	76,9	—
Sof (enli ve ensiz) ve şal.ı Ankara	Top	500	350	424	-30	21,1	-15,2
Sofra ma peşkir.i Hama (sade ve telli)	Aded	250	180	257,20	-28	41,9	2,8
Susam tohumu	Kile 1 kıyye 20	28	32	—	12,5	—	—
Sülük	Kıyye	20	23	195,60	15	750,4	878
Şal.ı Karacalar	Aded	15	14	13	-6,6	-7,1	-13,3
Şal.ı Tunus (beyaz)	"	22	18	26,10	-18,1	45	18,6
Şal.ı Tunus (donluk)	"	125	60	52,20	-52	-13	-58,2
Şal.ı Tunus (elvan)	"	60	50	32,60	-16,6	-14,8	-45,6
Şal.ı Tunus (hilâli)	"	60	50	97,80	-16,6	95,6	63
Şimşir (bircümle)	Kantar	13	15	12,60	15,3	-16	-3
Takım.ı Kıbrıs	Aded	140	80	—	-42,8	—	—
Tiftik ve Kıtık.ı Ankara (bircümle)	Kıyye	12	14	20,50	16,6	46,4	70,8
Tütün (ermiye boğça)	"	6 1/8	6,5	—	6,2	—	—
Tütün (göbek boğça)	"	8,25	10	—	21,2	—	—
Tütün (kenevir boğça)	"	6 1/8	8	—	30,7	—	—
Uşur.ı Anadolu	"	15	15	10,50	0	-30	-30
Üzüm, beğlerce	Kantar	40	37,5	70,70	-6,2	88,5	76,7
Üzüm.ı Karaburun	"	150	130	231,40	-13,3	78	54,2

G ü m r ü k r e s i m l e r i			G ü m r ü k r e s i m l e r i n d e k i a r t ı ŝ v e a z a l ı ŝ n i s b e t l e r i (%)		
1839	1850	1862	1839- 1850	1850- 1862	1839- 1862
140+46=186	136+45,5=181,5	185	-2,4	1,9	-0,5
—	91+30=121	192	—	58,6	—
97+32=129	45+15=60	%3	-53,4	—	—
—	1180+393=1573	2208	—	40,3	—
5400+1800=7200	3175+1058=4233	4070	-41,2	-3,8	-43,4
2700+900=3600	1633+544=2177	2468	-39,5	13,3	-31,4
302+100=402	290+96,5=386,5	—	-3,8	—	—
216+72=288	216+72=288 ¹⁰	1877	0	551	551
162+54=216	127+42=169	125	-21,7	-26	-42,1
237+79=316	163+54=217	250	-31,3	15,2	-20,8
1350+450=1800	544+181=725	500	-59,7	-31	-72,2
648+216=864	454+151=605	312	-29,9	-48,4	-63,8
648+216=864	454+151=605	926	-29,9	53	7
140+47=187	130+45=175	120	-3,2	-33,7	-35,8
1512+504=2016	726+242=968	—	-51,9	—	—
130+43=173	129+43=172	197	-0,5	14,5	38,6
66+22=88	59+19,5=78,5	—	-10,5	—	—
90+30=120	94+31=125	—	4,1	—	—
66+22=88	72+24=96	—	8,3	—	—
162+54=216	136,5+45=181,5	101	-15,9	-44,9	-53,3
432+144=576	230+113=453	678	-21,3	49,6	17,7
1620+540=2160	1179+393=1572	2166	-27,2	37,7	0,2

Malın cinsi	Mikdar	Fiatlar			Fiatlardaki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
		1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
ve çekirdeksiz Üzüm (Çeşme mahsulü ve yerli çekirdeksiz)	"	120	100	186,40	-16,6	86,4	53,6
Üzüm (Urta çekirdeksiz)	"	140	117,5	186,40	-16	58,6	33,1
Üzüm (kuş, bitcümle)	"	150	112,5	160,70	-25	42,8	7,1
Üzüm (İstanköy razakısı)	"	-	42,5	128,50	-	202	-
Üzüm (Karaburun razakısı)	"	90	80	193	-11,1	141,2	114,4
Üzüm (Urta ve Çeşme ve Aydın ve Menfeşe mahsulü) ve razakı	"	70	70	160,70	0	129,5	129,5
Üzüm (siyah)	"	34	34	45	0	32,3	32,3
Üzüm (Mandılyad ve Sisam)	"	32	32	64,30	0	100,9	100,9
Yapağı (Anadolu, Rumeli ve İstanbul)	"	205	145	192 ¹² 234 ¹³	-29,2	32,4 61,3	-6,3 18
Yapağı (Beriyetüş-şam, Trablusgarb ve havalisi)	"	-	102,5	134,50 ¹⁴ 164 ¹⁵	-	31,2 60	- -
Yorgan yüzü ve sofra (Kıbrıs)	Aded	23	10	10	-56,5 ⁵	0	-56,5
Zamk-ı Arabî	Kıyye	7,5	6,5	5,41	-13,3	-16,7	-27,8
Zeytinyağı	Kantar	170	180	140	5,9	-22,2	-17,6
Zirnik	Kıyye	-	3,5	3,20	-	-8,5	-

(1) 1839 târifesinde «çitari» ayırılır.

(2) 1839 târifesinde «Rize»dir.

(3) 1839 ve 1850 târifelerinde bir arada zikr edildiği halde 1862 târifesinde ayrı ayrı yer almışlardır: (a) kokoroz, (b) çavdarı göstermektedir.

(4) Ayvacık, Ezine, Midilli, Keme, Çanakkale.

(5) İzmir iskelesine indirilen Aydın, Uşak, Gördes, vs.

(6) Beyaz.

(7) Elvan.

Gümrük resimleri			Gümrük resimlerinde ki artış ve azalış nisbetleri (%)		
1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
1296+432=1728	902+303=1210	1789	-29,9	47,8	3,5
1512+504=2016	1066+355=1421	1789	-29,5	25,8	-11,2
1620+540=2160	1021+340=1361	1542	-36,9	13,2	-28,1
—	386+128,5=514,5	1234	—	139,8	—
972+324=1296	726+242=968	1853	-25,3	91,4	42,9
756+252=1008	635+212=847	1542	-15,9	82	52,9
367+122=489	308+103=411	432	-15,9	5,1	-11,6
345+115=460	290+97=387	617	-15,8	59,4	34,1
2214+738=2952	1315+438,5=1753,5	1843	-32,3	5,1	-37,8
—	930+310=1240	2246	—	28	-23,9
—	—	1291	—	4,1	—
—	—	1574	—	26,9	—
248+83=331	91+30=121	96	-63,4	-20,6	-70,9
81+27=108	59+19,5=78,5	49	-27,3	-37,5	-54,6
1836+612=2448	1633+544=2177	1344	-11	-38,2	-45
—	32+10,5=42,5	30	—	-7,6	—

(8) Uşak.

(9) Tosya.

(10) 1850 târifesinde sülük resmi için şöyle bir kayıt vardır: «Müddet-i iltizam münkaziye oluncaya kadar işbu sülük gümrüğü vech-i meşrûh üzere alın».

(11) 1862 târifesinde Urla çekirdeksizi ile bir arada gösterilmiştir.

(12) Yıkanmamış.

(13) Yıkanmış.

TABLO I. İthal

Malın cinsi	Mikdar	F i a t			Fiat azalış
		1839	1850	1862	1839- 1850
Aba.i İngiliz (paylut ve kalmuk tabir olunur)	Yarda	—	17,5	18,70	—
Abanoz ağacı	Kantar	150	100	100,90	-33,3
Amerika bezi	Kıyye	—	14,10	15,40	—
Anber kabuğu (kaşkaralya/ cascarrilla tabir olunur)	"	27,5	9	11	-67,2
Aselbend	"	12,75	20	29,25	56,8
Bakkam.ı Santa Martha	Kantar	105	95	130,45	-9,5
Bakkam.ı al ve Portugal (fernambuço)	"	416,6	445	421,90	6,8
Bakkam.ı Kamboço (logwood)	"	27,7	37,5	34,80	35,3
Bakır (levha ve çivi)	Kıyye	rayiç	17,5	18,80	—
Balıkdişi	"	—	55	54,60	—
Kurubalık (ringa tabir olunur)	Varilce	—	165	159,80	—
Kurubalık (codfish)	600-1000 ağı Kantar	—	75	80,70	—
Baze, elvan (en: 24-44 inch)	Top 1 yarda 24-28	—	41	46,80	—
Baze, beyaz (en: 40-48 inch)	Top 1 yarda 24	—	40	41,90	—
Baze.i ham (en: 40-42 inch)	"	—	25	29,40	—
Beziryığı	Kantar	—	185	285	—
Biber	Kıyye	—	4	5,65	—
Bira (küçük şişe)	Aded 12	—	25	27,30	—
Bira (büyük şişe)	"	40	40	43	0
Boğça, pamuklu çarkad (= lappet), beyaz ve elvan (en: 48-52 inch)	Deste 1 aded 12	—	37	37,90	—
Boğça, pamuklu çarkad (= lappet) elvan ve beyaz (en: 63-64 inch)	"	—	60	63,80 ²	—

malları tarifeleri

lardaki artış ve nisbetleri (% olarak)		Gümrük resimleri			Gümrük resimlerindeki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
1850-1862	1839-1862	1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
6,8	-	-	50	179	-	258	-
0,9	-32,6	540	288	968	-46,5	236	79,2
9,2	-	-	41	148	-	260	-
22,2	-60	100	26	106	-74	307	6
46,2	105,8	56	57	281	1,7	392	401,7
37,3	24,2	378	274	1252	-27,5	356	125,3
-5,1	1	1500	1282	4050	-14,5	215	170
-7,2	25,6	100	108	334	8	209	224
7,4	-	%3	50,5	180	-	256	-
-0,7	-	-	158	523	-	231	-
-3,1	-	-	475	1534	-	222	-
7,6	-	-	216	774	-	258	-
14,1	-	-	118	449	-	280	-
4,7	-	-	115	402	-	249	-
17,6	-	-	72	282	-	291	-
54	-	-	532	2736	-	414	-
41,2	-	-	11,5	54	-	369	-
10	-	-	72	413 ¹	-	473	-
7,5	7,5	144	115	2182 ¹	-20,1	1797	1345,8
2,4	-	-	106,5	364	-	241	-
6,3	-	-	173	612	-	253	-

Malın cinsi	Mikdar	F i a t			Fiat azaltıs.
		1839.	1850	1862	1839-1850
Boya, kundura (küçük şişe)	"	-	15	16,85	-
Boya, kundura (büyük şişe)	"	-	20	33,65	-
Ceviz.i Hindistan	Kıyye	-	50	45,10	-
Çay-ı İngiliz	"	30	30	39,90	0
Çinko (= tutyâ)	"	-	3	3,75	-
Çit.i İngiliz, esvâblık ve döşemelik, 3-6 renk, has ve kalp (en= 30-45 inch)	Top 1 yarda 24	-	70	77,60	-
Çit.i İngiliz, esvâblık ve döşemelik, 1-2 renk, has ve kalp (en= 30-45 inch)	Top 1 yarda 24	-	47	54,80	-
Çit.i İngiliz, 3 renkten 6 renge kadar has ve kalp	Top 1 yarda 28	77,5	41	43	-47
Çit.i İngiliz, 1 ve 2 renk, has ve kalp	"	32,1	30	33,40	-6,5
Çivid.i Hindî (portakal tâ bir olunur, sandıkla gelen)	Kıyye	-	67,5	109,15	-
Çivid.i Hindî (Madras tâ bir olunur, sandıkla gelen)	"	-	40	49,40	-
Çorab-ı İngiliz (ipek)	Deste 1 çift 12	87,5	100	rayic	14,2
Çuka, kaba (çuka.i asker tabir olunur)	Yarda	-	12	14,80	-
Darçın-ı bayağı (cassioligna)	Kıyye	1,1	13	12,45	18,1
Darçın-ı Seylâni	"	27,5	16	15,50	-41,8
Demir çember	Kantar	-	60	71,30	-
Demir çubuk (yuvarlak ve dörtköşe)	"	-	50	50,80	-
Demir demet	"	65	50	51,80	-23
Demir hurda	"	-	25	26	-
Demir kürek	Deste 1 aded 12	-	120	141	-
Demir lenger	Kantar	88,8	135	133,75	52
Demir levha	"	75	90	86,30	20

<i>İardaki artış ve nisbetleri (% olarak)</i>		<i>G ümrük resimleri</i>			<i>Gümrük resimlerinde ki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)</i>		
<i>1850-1862</i>	<i>1839-1862</i>	<i>1839</i>	<i>1850</i>	<i>1862</i>	<i>1839-1850</i>	<i>1850-1862</i>	<i>1839-1862</i>
12,3	-	-	43	161	-	274	-
68,2	-	-	58	323	-	456	-
-9,8	-	-	144	432	-	200	-
33	33	108	86	383	-20,3	345	254,6
25	-	-	8,5	36	-	150	-
10,8	-	-	202	744	-	268	-
16,5	-	-	137	506	-	269	-
4,8	-45,5	285	118	413	-58,5	250	44,9
11,3	4	176	86,5	312	-50,8	260	77,2
61,7	-	-	194,5	1048	-	438	-
23,2	-	-	115	474	-	312	-
-	-	315	288	%3	-8,5	-	-
23,2	-	-	34,5	142	-	311	-
-4,2	-	40	37,5	119	-6,2	217	198,5
-3,1	-4,3	100	46	149	-54	223	49
18,8	-	-	173	684	-	295	-
1,6	-	-	144	487	-	238	-
3,6	-20,3	234	144	497	-38,4	245	112,3
4	-	-	72	250	-	247	-
17,5	-	-	346	1354	-	291	-
-0,9	50,6	320	389	1284	21,5	230	301,2
-4,1	15	270	260	828	-3,7	218	207,9

Malın cinsi	Mikdar	F i a t			Fiat azalış
		1839	1850	1862	1839-1850
Demir tava	Deste 1 aded 12	-	82,5	90,80	-
Demir tel.i İngiliz (kalın)	Kantar	220	140	-	-36,3
Demir tel.i İngiliz (ince)	"	250	250	-	0
Demir zencir-i sefine	"	111	110	133,75	-0,9
Dok, sade kefen; beyaz ve elvan; çiçekli ve düz (en: 25-27 inç)	Yarda	10	7,5	11,80	-25
Domuz yağı	Kıyye	-	12,5	12,25	-
Domuz pastırması	"	-	12,5	17,90	-
Dülbend basma (has ve kalıp)	Top 1 yarda 24-25	100	42,5	53,90	-57,5
Dülbend, "buruc" tabir olunur (en: 40-42 inç)	Top 1 yarda 10	-	30	29,90	-
Dülbend, "çapalı" tabir olunur (en: 30-42 inç)	Top 1 yarda 24	-	27,5	26,40	-
Dülbend, "lappet" tabir olunur, beyaz, 1-2 renkli (en: 40-42 inç)	Top 1 yarda 10	27,7	16,5	18	-40
Dülbend, "mermer=jacconet" (en: 36-44 inç)	Top 1 yarda 20	43	28,5	26,95	-33,7
Dülbend, "mull" tabir olunur, 5-6 nr. (en: 32-44 inç)	"	31,5 66	42,5	42	-35,6
Dülbend, "tangib-surah" tabir olunur (en 31 inç'e kadar; 1 endaze, 2 rubü)	Top 1 yarda 17	-	16,5	15	-
Dülbend, "tangib" tabir olunur sevaspur (en: 32-43 inç)	Top 1 yarda 20	27,5	17,5	22,80	-36,3
Dülbend, "tangib" tabir olunur sevaspur (en: 48-50 inç)	"	-	27	28,50	-
Eğe (kuyumcu)	Deste	-	15	21,40	-
Eğe (samanlı)	Deste 1 aded 1-16	-	5,5	7,70	-
Fildişi	Kıyye	-	70	91,70	-
Fildişi hurdası	"	-	30	34	-
Gömlek-i Malta (beyaz ve elvan pamuktan)	Deste 1 aded 12	-	70	85,50	-
Gön (kuru ve tüylü ham kösele)	Kıyye	-	9	11,20	-

İardaki artış ve nisbetleri (%olarak)		G ümrük resimleri			Gümrük resimlerindeki artış ve azalış nisbetleri (%olarak)		
1850-1862	1839-1862	1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
10	-	-	238	871	-	265	-
-	-	792	418	-	-47,2	-	-
-	-	900	720	-	-20	-	-
21,4	20,4	400	317	1284	-20,7	305	221
57,3	18	36	22	113	-38,8	413	213,9
-2	-	-	36	118	-	227	-
43,2	-	-	36	172	-	377	-
26,8	-43,9	360	122	517	-66,1	323	43,6
-0,3	-	-	86,5	287	-	231	-
-4	-	-	79	253	-	220	-
9	-35	100	47,5	173	-52,5	264	73
-5,4	-37,3	155	82	257	-89	214,6	65,8
-1,1	30,1	150	122,5	403	-18,3	229,7	168,6
-9	-36,5	250			-51		61,2
-9	-	-	36	144	-	300	-
30,2	-17	100	50	218	-50	336	118
5,5	-	-	78	274	-	251	-
42,6	-	-	43	205	-	376	-
40	-	-	16	73	-	356	-
31	-	-	202	880	-	335	-
13,3	-	-	86	326	-	279	-
20,7	-	-	202	811	-	301	-
24,4	-	-	26	107	-	311	-

Malın cinsi	Mikdar	F i a t			Fiat azalış
		1839	1850	1862	1839- 1850
Guma.i Goyalâ (copal)	"	-	20	29,70	-
Guma.i Gotta	"	-	50	50,95	-
Güherçile (kallolunmuş)	Kantar	-	200	268,45	-
Günlük.i İngiliz	"	-	115	160,60	-
Halı (âlâ) Brussel	Arşın	-	19	18,20	-
Halı.i İngiliz (ednâ)	"	-	9,5	9,10	-
İğne.i Avrupa (dikiş iğnesi)	Posta 1 adet 50.000	145,5	240	252,30	64,9
İğne.i İngiliz (topku iğne)	Kıyye	-	22	38,20	-
İplik (tire, kasarlı ve ka- sarlız).i İngiliz	"	-	17	19,20	-
İsfidac	Kantar	150	160	153,50	6,6
Kadife, pamuk (en: 24-26 inch)	Yarda	-	3,5	3,95	-
Kadife, basma pamuk (en: 24-26 inch)	"	-	4,5	5,40	-
Kadife, pamuk (en: 15-17 inch)	"	-	3	3,50	-
Kâfur	Kıyye	30	18	26,85	-40
Kahve.i Yemen (Frengistan'dan gelen)	Kıyye 100	1027,7	700	347,35	-31,8
Kahve.i Frengi	"	-	500	766	-
Kakule	Kıyye	-	65	58,90	-
Kalıçe.i İngiliz (ipek)	Deste 1 cift 12	166,6	200	-	20
Kaliko, her cins ve ende (beher desteden 10 kıyye dara çıkarılacak)	Kıyye	-	16	16,85	-
Kamri (en: 34-45 inch)	Top 1 yarda 12	-	25,5	27	-
Kamri, çubuklu ve arpalı beyaz (en: 38-44 inch)	"	-	23	22,50	-
Kamri, beyaz (en: 58-62 inch)	Top 1 yarda 24	-	45	43,50	-
Kamri mendil, tire kenarlı	Deste 1	30	16	18	-46,6

İlkdeki artış ve nisbetleri (% olarak)		Gümrük resimleri			Gümrük resimlerindeki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
1850-1862	1839-1862	1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
48,5	-	-	58	284	-	389	-
1,9	-	-	144	488	-	211	-
34,2	-	-	576	2576	-	347	-
39,6	-	-	331	1541	-	365	-
-4,2	-	-	56	174	-	210	-
-4,2	-	-	27,5	86	-	212	-
5,1	73,4	530	691	2422	30,3	250	357
73,6	-	-	65	366	-	463	-
12,9	-	-	49	184	-	275	-
-4	2,3	540	461	1474	-14,6	219	172,9
12,8	-	-	10	37	-	270	-
20	-	-	13	52	-	300	-
16,6	-	-	8,5	34	-	229	-
49,1	-10,6	108	52	257	-51,8	394	137,9
35,3	-7,8	3700	2016	9094	-45	351	145,7
53,2	-	-	1440	7354	-	410	-
-9,3	-	-	187	565	-	202	-
-	-	600	576	-	-4	-	-
5,3	-	-	46	161	-	250	-
5,9	-	-	73,5	259	-	252	-
-2,1	-	-	66	216	-	227	-
-3,3	-	-	130	418	-57,4	221	-
12,5	-40	108	46	173	-	276	6,4

Malın cinsi	Mikdar	F. i a t			Fiat azalış
		1839	1850	1862	1839- 1850
beyaz (en: 29-32 inch) Karanfil	aded 12 Kıyye	15	12	5,95	-20
Karbonat dö' Sud	Kantar	-	75	99,30	-
Katran. i İngiliz	Varil 1 kantar 2-2,5	rayic	70	65,80	-
Kebabe (Hind biberi)	Kıyye	-	6	14,80	-
Kebe. i İngiliz (beyaz, yün)	Aded	-	40	42,20	-
Kırmız	Kıyye	10	77,5	59,45	-22,5
Kilid, heğbe (bakır, pirinç)	Aded 100	-	130	152,20	-
Kimyon	Kıyye	-	2,5	2,95	-
Kirpas. i İngiliz, döşeklik enli (en: 35-52 inch)	Yarda	-	3,5	3,80	-
Kirpas. i İngiliz, döşeklik ensiz (en: 27-32 inch)	"	-	2,25	2,55	-
Kirpas. i Malta (pamuk)	Kana 1 arsın 3	-	4,5	4,65	-
Kurşun (levha ve künk)	Kantar	113,8	145	168,45	27,4
Kurşun (saçma)	"	150	130	156,15	-13,3
Kurşun (külçe)	"	-	115	135,55	-
Kuş üzümü. i Zanta	Kıyye	-	2	2,95	-
Madanpol, beyaz (denk başına 10 kıyye dera çıkarılacak)	"	-	20	24	-
Madanpol, elvan (en: 30 inch)	Top 1 yarda 38-40	-	47,5	52,50	-
Madanpol, elvan (en: 32-33 inch)	Top 1 yarda 24-25	-	27,5	30	-
Madanpol, kusursuz (denk başına 10 kıyye dera çıkacak)	Kıyye	-	18	19,20	-
Maden kömürü	Kantar	8,8	7	8,80	-20,4
Makarna. i Malta	Kıyye	-	3	3,42	-
Malta taşı (9-12 parmak)	Aded 100	-	85	126,80	-
Malta taşı (14-18 parmak)	"	-	135	156,30	-

Tardaki artış ve nisbetleri (% olarak)		Gümrük resimleri			Gümrük resimlerinde artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
1850-1862	1839-1862	1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
-50,4	-60,3	54	34,5	56	-36,1	62,3	3,7
32,4	-	-	216	953	-	341	-
-6	-	%3	202	631	-	212	-
146,6	-	-	17	142	-	735	-
5,5	-	-	115	404	-	251	-
-23,2	-	360	223	570	-36	155	58,2
17	-	-	374,5	1460	-	289	-
18	-	-	7	24	-	242	-
8,5	-	-	10	36	-	260	-
13,3	-	-	7	24	-	242	-
3,3	-	-	13	44	-	238	-
16,1	-	410	410	1616	19	286	293,4
20,1	-	540	375	1499	-44	299	175,9
17,8	-	-	331	1301	-	293	-
47,5	-	-	7	28	-	300	-
20	-	-	59	230	-	289	-
10,5	-	-	137	504	-	267	-
9	-	-	79	288	-	264	-
6,6	-	-	52	184	-	253	-
25,7	0	32	20	84	-37,5	320	162,5
14	-	-	8,5	32	-	276	-
43,1	-	-	245	1217	-	396	-
15,7	-	-	389	1500	-	285	-

Malın cinsi	Mikdar	F i a t			Fiat azalış
		1839	1850	1862	1839-1850
Malta taşı, işlenmiş ve işlenmemiş büyük (24-27 parmak)	"	-	225	270,50	-
Maun ağacı	Kantar	rayic	125	126,75	-
Mendil, pamuk kırmızı (en: 22-24 inch)	Deste 1 aded 12	-	20	21,10	-
Mendil, pamuk láciverd (en: 22-23 inch)	"	-	15	16,20	-
Mendil, pamuktan kırmızı ve turuncu küçük (en: 20-25 inch)	"	-	9	11,50	-
Mendil-i Hindistan (Pongus tabir olunur)	Deste 1 aded 10	-	125	131	-
Misk	Miskal	rayic	30	62,50	-
Misîmar-ı Kundura	Kantar	-	30,5	128,90	-
Misîmar-ı İngiliz	"	160	150	145,40	-6,2
Mum (ispermeçet)	Kıyye	35	27,5	33,80	-21,4
Muşamma (oda döşemesi için kalın)	Kare yarda 1	-	20	19,10	-
Mürdesenk	Kantar	-	140	147,60	-
Nişadır	Kıyye	8,3	5,5	5,50	-33,7
Olta	Aded 1000	-	10	15	-
Pamuk ipliği-i İngiliz (kasarlı ve kasarsız)	Kıyye	-	11,5	16,20	-
Pamuk ipliği-i İngiliz (elvan)	"	25	18	22,20	-28
Pamuk ipliği-i İngiliz (kırmızı)	"	-	25	30	-
Peygamber ağacı	Kantar	-	65	52,75	-
Pike, basma (en: 27-28 inch)	Yarda	-	7	8	-
Ravenduk	Top 1 yarda 36	-	100	98,55 ³	-
Reçine yağı	Kıyye	-	10	11,40	-
Rom-ı İngiliz	Dirhem 1070	4,2	10	10,60 ⁴	138
Sabun-ı İngiliz	Kıyye	-	5	4,70	-

<i>İardaki artış ve nisbetleri (% olarak)</i>		<i>G ümrük resimleri</i>			<i>Gümrük resimlerindeki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)</i>		
<i>1850-1862</i>	<i>1839-1862</i>	<i>1839</i>	<i>1850</i>	<i>1862</i>	<i>1839-1850</i>	<i>1850-1862</i>	<i>1839-1862</i>
24,6	-	-	648	2597	-	366	-
1,4	-	% 3	360	1217	-	238	-
5,5	-	-	58	202	-	248	-
8	-	-	44,5	155	-	248	-
27,7	-	-	26	110	-	323	-
4,8	-	-	360	1258	-	249	-
108,3	-	% 3	86	600	-	597	-
42,4	-	-	259	1237	-	377	-
-3	-9,1	576	432	1396	-25	223	142,3
22,9	-3,4	126	79	324	-59,4	310	157,1
-4,5	-	-	58	182	-	213	-
5,4	-	-	403	1416	-	251	-
0	-33,6	30	16	53	-87,5	231	76,6
50	-	-	29	144	-	395,5	-
40,8	-	-	33	156	-	372	-
23,3	-11,5	90	52	212	-42,2	307	135,5
20	-	-	72	288	-	300	-
-3,4	-	-	187	506	-	170	-
14,2	-	-	20	77	-	285	-
-1,4	-	-	288	946	-	228	-
14	-	-	29	109	-	275	-
6	152,3	15	29	101	93,3	248	573,3
-6	-	-	14	44	-	214	-

Malın cinsi	Mikdar	F i a t			Fiat azalış
		1839	1850	1862	1839- 1850
Sakankur, "coni" tabir olunur, kaba (en: 38-39 inch)	Top 1 yarda 10	-	10	9,60	-
Sakankur dülbend, ince (en: 43-44 inch)	"	-	23	24	-
Sandalya-i Malta (kaba saman ile mamul)	Deste 1 aded 12	-	42,5	60	-
Saparna (işlenmiş)	Kıyye	-	25	58,75	-
Saparna (işlenmemiş)	"	-	15	31,80	-
Sof, karamandola ve feracelikten başka, ensiz (en: 25-31 inch)	Top 1 yarda 28-30	-	200	210	-
Sof.ı İngiliz, feracelik (en: 48-49 inch)	"	-	185	186,40	-
Sülügen	Kantar	128	135	169	5,4
Sülümen	Kıyye	-	65	59,50	-
Şalı İngiliz, ensiz basma çiçekli, (en: 19-22 inch)	Top 1 yarda 28-30	-	85	90	-
Şalı İngiliz, elvan, ensiz düz (en: 23-25 inch)	"	105	85	84,20	-19
Şalı İngiliz, elvan dokuma, çiçekli ve çubuklu ve fişanlılık ve satrancî ve harisive sade (en: 30-45 inch)	"	-	117,5	116,30	-
Şalı İngiliz, basma çiçekli (en: 32-35 inch)	"	-	157	155,90	-
Şalı İngiliz, elvan, düz (en: 42-45 inch)	"	-	148	152	-
Şalı İngiliz, elvan, düz (en: 32-35 inch)	"	-	112	108	-
Şap.ı Frengî	Kantar	-	70	76,40	-
Şarap, Marsala	Kıyye	1,25	2,50	-	100
Şarap, Port (şişe ile)	Şişe	12	12	-	0
Şarap, Madeira	"	9,1	10	-	9,8
Şeker. i ham ve siyah ve sarı ve Muskovada	Kantar	170	160	165,80	-5,8
Şeker (toz, döğme, esmer)	"	230	215	219,70	-6,5

İardaki artış ve nisbetleri (% olarak)		Gümrük resimleri			Gümrük resimlerindeki artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
1850-1862	1839-1862	1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
-4	-	-	29	91	-	213	-
4,3	-	-	66	230	-	248	-
41,1	-	-	122	576	-	372	-
135	-	-	72	564	-	683	-
112	-	-	43	305	-	609	-
5	-	-	576	2016	-	250	-
0,7	-	-	533	1789	-	235	-
25,1	32	460	389	1622	-15,4	316	252,3
-8,4	-	-	187	571	-	205	-
5,8	-	-	245	864	-	252	-
-0,9	-19,8	378	245	808	-35,1	229	14
-1	-	-	338	1116	-	230	-
-0,7	-	-	453	1496	-	230	-
2,7	-	-	426	1459	-	242	-
-3,5	-	-	324	1037	-	220	-
9,1	-	-	201	733	-	264	-
-	-	4,5	7	-	55,5	-	-
-	-	43	34,5	-	-19,7	-	-
-	-	33	29	-	-12,1	-	-
3,5	-2,4	612	461	1591	-24,6	245	159,9
2,1	-4,4	828	619	2108	-25,2	240	142,5

Malın cinsi	Mikdar	F i a t			Fiat azalış
		1839	1850	1862	1839- 1850
Seker (kelle)	"	300	260	286,55	- 13,3
Şeytanbezi (keten, bükmü düz)	Top 1 yarda 7	-	25	27	-
Şeytanbezi (düz ve çubuk- lu, en: 24-25 inch)	Yarda	-	1,2	1,35	-
Şişe (boş, 300 dirhemlik)	Aded 1000	-	675	773,50	-
Tantar kremi (cream of Tantar)	Kıyye	-	7,5	16,60	-
Teneke-i İngiliz (beyaz)	Sandık 2 aded 450	350	400	368,30	14,2
Tuz-ı İngiliz (ecza için)	Kıyye	-	1,5	2,55	-
Tül-i İngiliz (beyaz, pamuktan, en: 35-40 inch)	Yarda	-	3	3,20	-
Tül (pamuktan, çiçekli en: 40-42 inch)	"	-	7	7,60	-
Tül (pamuktan, etvan en: 35-40 inch)	"	-	3,5	3,60	-
Yağlı boya	Varilce kıyye 8-10	-	37,5	36,65	-
Yeni bahar	Kıyye	4,1	6	5,65	46,3
Yerelması	Kantar grasa 1	-	30	47	-
Yüksük (madenî)	Deste 12 aded 144	-	16	19,40	-
Zac-ı Kıbrıs	Kantar	27,7	35	-	27,2
Zencefil (beyaz ve siyah)	"	200	150	-	- 25
Zift	Varil 1 kantar 2-2,5	rayic	35	39,30	-

- (1) Târifede sehven bu iki rakamın yerleri değişik yazılmıştır.
- (2) Emi 64-73 inch.
- (3) Yarda 36-40.
- (4) 1080 dirhem.

Tardaki artış ve nisbetleri (% olarak)		Gümrük resimleri			Gümrük resimlerinde artış ve azalış nisbetleri (% olarak)		
1850-1862	1839-1862	1839	1850	1862	1839-1850	1850-1862	1839-1862
10,2	-4,48	1080	749	2750	-30,6	267	154,6
8	-	-	72	259	-	259	-
12,5	-	-	3	12	-	300	-
14,5	-	-	1944	7426	-	281	-
121,3	-	-	21,5	158	-	634	-
-7,9	5,2	1260	1152	3535	-8,5	206	101,1
70	-	-	4	24	-	500	-
6,6	-	-	8,5	30	-	252	-
8,5	-	-	20	72	-	260	-
2,8	-	-	10	34	-	240	-
-2,2	-	-	108	352	-	225	-
-6,2	-	15	17	54	13,3	200	260
58,6	-	-	86	451	-	424	-
21,2	-	-	46	186	-	304	-
-	-	100	101	-	1	-	-
-	-	720	432	-	-40	-	-
14,2	-	%3	101	377	-	273	-

EKLER

I

Makam-ı Nezâret-i Celîle-i Hâriciye'ye 29 temmuz 58 tarihiyle müverrehan Londra sefiri Kostaki Bey tarafından gelen bir kıt'a tahrîratın tercümesidir :

Pek çok vakitden berü Devlet-i Aliyye'nin başlıca esbâb-ı serveti olan zirâat u hırâsetin Memâlik-i Mahrusa-i Şâhâne'de lâyıkıyla ilerülemediğinin esbâbını taharri etmekte idim. Şöyle ki, Devlet-i Aliyye zirâatının ilerülemesine hâil olan kâffe-i mevânî'den tahlîs ile berâber bir takım ıslâhat-ı teşvîkiye ve hakîmâne icrâ buyurarak Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne'nin her tarafından yed-i vâhid ve inhisar usûllerini ref' u ilga ve mahsûlâtı dâhiliyyenin ihrâcını her türlü memnû'iyetten muâf buyurmuş ve ilerülemeği müstelzem olan işbu tedâbirin netâyic-i serî'a ve külliyyesi zuhûra gelmiş ise de yine işbu ıslâhât-ı hayriyyeden me'mûl ü muntazar olan netâyic-i kâmile hâsil olamamıştır. Ve şimdiki mahsûlât-ı arzıyyemiz düvel-i sâire-i Avrupa memâlikinin mahsûlât-ı arzıyyesine nisbetle Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne'nin şimdiki ahâlî-i mevcûdesiye hâsil edebileceği mîkdârın öşrü bulunduğu muhakkaktır.

Bu hususda gerü kalınmış olmasının sebebi evvelâ memâlik-i ecnebiyyeye gönderilecek mahsûlâtın yüzde oniki reftiyye rüsûmatı te-diyesine mecbur olmasından ve sâniyen mahsûlât-ı mezkûrenin nakli için berren turûk-i lâzımenin adem-i vücûdundan neş'et edüp turuk bahsinden sarf-ı nazarla esbâb-ı mezkûrenin birincisinin bahs u tez-kâriyle iktifâ ederim.

Avrupa devletlerinin kâffesinde yerlü mahsûlât-ı arzıyye ve sînâ'iy-yesi her dürlü rüsûmatdan muâf oldukları halde ihrac olunmaktadır. Bu hususda düvel-i müşârünileyhümânın gümrük usûlleri mahsûlât-ı milliyeyi rekabet-i ecnebiyyeden vikaye ve himâye için idhâlâtdan de-rece-i gayede külliyyetlü rüsûmât almakdan yani ihrâcatı teshîl ve idhâlât üzerine vergi vaz'ından ibâretdir. Halbuki Devlet-i Aliyye'de gümrük usûlü külliyyen bunun mugayiridir. Elyevm Devlet-i Aliyye'nin kavânîn-i esâsisinden olan serbestî-i kâmile-i ticâret usûlü iktizâsınca idhal olunan emtia-i ecnebiyye her dürlü inhisar ve rüsûmat-ı fevkalâde [den] muâfdır. Ve serbestiyet-i kâmile usûlü zâten fâideden hâlî ol-

mayup bilcümle düvel-i sâire taraflarından dahi umûmen ittihaz olunmuş olsa daha fâideli olacağı ve bir de bizim ticâret-i milliyemiz mahsûlât-ı gayr-i ma'mûleden ibâret olduğundan ale'l-umum emtia-i ma'mûleden ibâret olan mahsûlât-ı ecnebiyye idhâlâtının sekte îrâsı havfından dahi vâreste olacağı cihetle şu usûl-i serbestî-i ticâret hakkında bir diyeceğim yokdur. Ancak şimdiki usûlümüzün noksanı ticâret-i milliyemizi teshîl ve mahsulâtımızın ihrâcını teşvîk edecek yerde ticâret-i mezkûreye külliyyetlü resm ve vergi vaz' olunmasını ve diğer taraftan dahi mahsûlât-ı ecnebiyye idhalâtı rûsûmatı hadden ziyâde tahfîf kılınması kazıyyeleri olup işte tasarrufat-ı düveliyye kaide-i sahîhasına mugayir ve zirâatimizin ve her dürlü yerlü ticâretimizin ilerülemesine mâni' olan şu usûlün ahâlî ve tebaanın tezâyüd-ı refah u saâdetlerine ve devletin dahi terakkî-i kuvvet u kudretine derkâr olan mevânî'-i muzırından başka Hazîne-i Celîleyi servet-i milliyemizin terakkîsinden hâsıl olacak vâridât-ı cesîmeden dahi mahrum eylediği umûr-ı bedîhiyyedendir.

İşbu mütâlâatın vükelây-ı fihâm hazaratının mütebâdir-i hâtır-ı hikmet-müzâhirleri olacağına şübhem olmadığı misillü bu babda olan niyyât-ı aliyyelerinin icrâsına dahi uhûd-ı mevcûde ahkâmının mâni' olduğu ma'lûm u meczûm-ı âcizânemdir. Binâenaleyh İngiltere vükelâ vesâir zevât-ı mu'teberesinin bu babda efkâr u niyyâtlarını tecessüs ederek elyevm ihrâcâtın Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne'de vermekde olduğu kâffe-i rûsûmâtı ale't-tedric ve fakat kâmilen lâğv ile bundan hâsıl olacak noksanı idhalât rûsûmâtının tezyîd-i tedricîsiyle ikmal etmekten ibâret bir yeni gümrük usûlünün ittihazından gerek Devlet-i Aliyye'nin ve gerek İngiltere tüccârının istifâde edeceğini vükelâ ve zevât-ı mûmâileyhime tefhîm ü işrâba muvaffak olabilür isem Saltanat-ı Seniyye'nin menâfi'ine hizmet etmiş olurum zann eyledim.

Binâenaleyh, zevât-ı mûmâileyhime evvelâ İngiltere'nin Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne'de olan ticâreti, mübâdele ticâretinden ibâret olduğundan reftiyye rûsûmâtının lâğvından İngiliz tüccârının istifâde edeceği, ya'ni tüccâr-ı merkûme, Memâlik-i Mahrûsa mahsulâtını şimdiki bahâsından yüzde oniki aşığı fiatla iştirâ edebileceği, ve sâniyen reftiyye rûsûmâtının lâğvıyla beraber berren turûk-i lâzime inşâ olunduğu takdirde mahsûlât-ı arzıyyemiz dört ve belki on kat olacağından ve bu cihetle bahâları dahi tezâyüd mîkdarına göre tenezzül edeceğinden ol hâlde İngiliz tüccârının İngiliz emtiası mukabilinde şimdi İngiltere'ye gönderdiği mîkdardan ziyâde Memâlik-i Mahrûsa mahsûlâtı gönderebile-

ceği ve Memâlik-i Mahrûsa mahsûlâtı ihrâcâtının terakkisi İngiltere emtiası idhalâtının dahi o derece terakkisini mûcib olarak Memâlik-i Mahrûsa'da İngiltere tüccârının gün-be-gün tevessü'ünü müstelzim olacağı şöyle dursun İngiliz tüccârının İngiltere'nin muhtac olduğu hintayı reftiyye rûsûmatının lâğvından dolayı Karadeniz iskelelerinden ziyâde buğday bulunacak Akdeniz iskelelerinden iştirâ ederek sefâyinin Karadeniz'e gitmekden vâreste ve zakt ve navulca dahi idâre ve fâide olacağı mutâlaâtını derpîş ederek bu kadar fevâid-i külliyye mukabilinde İngiltere Devleti'nin dahi idhâlât rûsûmâtının münâsib vechile tezyîdî husûsuna bilâ-tereddüd muvâfakat eylemesi muvâfık-ı hakkaniyet olacağını ve fevâid-i mezkûreye nisbetle işbu zamm-ı rûsûmat cüz'î bir şey demek olacağını ve yüzde beşden ibâret olan şimdiki âmediyye rûsûmâtı masârif-i tahsilîyesini bile ibka edemeyeceği cihetle zamm-ı mezkûrun Hazîne-i Celîle'ce elzem olduğunu tefhîm ü beyan ve işbu mutâlaâtının karîn-i takdîr ve hüsn-i kabûl olduğunu kemâl-i memnûniyetle müşâhede eyledim. Lord Palmerston böyle bir usûlün ittihazını tasvîb ile beraber reftiyye rûsûmâtının lâğvıyla âmediyye resminin yüzde ona iblâğı cümlelerin memnûniyetini mûcib olacak tebeddülâtın ma'dûd olacağını söyledi. Lord John Russell'ın efkârı dahi muvâfık olarak İngiltere kolonilerine gönderilen İngiltere emtiası bile yüzde onüç resm-i gümrük te'diye etmekde iken reftiyye rûsûmâtının lâğvından sonra âmediyye rûsûmâtının münâsib vechile tezyîdinden kimsenin şikâyete hakkı olamayacağı vâdisinde bir ifâdesi vâkî' oldu. Yeni kabine-tonun teşkilinden berü bu husûsa dâir Lord Malmesbury ile dahi muşâhabet eyledim. Lord-ı müşârünileyh dahi öbürlerin efkârında olup fakat böyle bir teklîfin taraf-ı Devlet-i Aliyye'den icrâ buyurulması lâzım geleceğini ihtâr eyledi. Şu efkârı Sir Henry Bulwer cenâblarına dahi açup müşârünileyh tarafından dahi böyle bir tasavvurun icrâsından hem İngiltere tüccârının ve hem de Saltanat-ı Seniyye'nin istihsâl edeceği fevâidi tasdik eylemiş olduğundan ve kendüsünün İngiltere Devletiyle mün'akid olan ticâret muâhedemizin müzâkeresine dahi dâhil olmuş olması ve elhâletühâzihî Dersaadet'de sefir bulunması mülâbese-leriyle İngiltere'nin Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne'de olan ticâretinin ıslâhıyla memleketine bir hizmet-i cedîde ibrâz etmek arzusunda olduğundan İngiltere vükelâsından başlıcalarının temâyülâtına kesb-i ıttilâ' ederek bu misillü bir ıslâhın icrâsını tensîb buyurduğu halde fi'le ihrâcına mübâşeret buyurmasıyçün bu babda vâkî' olan teşebbüsâtın şu aralık arz u iş'ârını lâzîmeden addeyledim. Ve böyle bir ıslâhın İngil-

tere Devletiyle yeniden bir ticâret muâhedesi akdi ile te'sis olduğu halde Devlet-i müşârünileyhâ ile en sonraki ticâret muâhedemiz hakkında vuku' bulduğu misillü düvel-i sâirenin dahi bu babda İngiltere Devleti'ni taklîd edeceklerinde şübhe yoktur.

Amediyye rüsûmâtının nihâyetü'l-emr yüzde oniki onüç raddelelerine varması ve bir tebdîl-i serî'in âsâr-ı muzırrasını men' için şu zammın icrâsına ale't-tedric on-oniki sene zarfında bil-cümle rüsûmâtını ref' u ilga edecek sûrette mübâşeret olunması münâsib olur efkârında yım. Ve zann-ı âcizâneme göre dört def'ada ihrâcat rüsûmâtı kâmilten lâğv olunarak idhâlât rüsûmâtı yüzde oniki onüçe iblâğ olunmak üzere beher üç senede bir kerre idhâlât rüsûmâtına yüzde iki zam ve ihrâcat rüsûmâtından yüzde üç tenzil olunmak lâzım gelür. Ve Devlet-i Aliyye için böyle bir fâidelü islâhın icrâsını teshîl için bu babda izhâr-ı fütüvvetle yüzde onikiye bile muvâfakat olunabilür. Ve şu efkârıma delîl olmak üzere Yunan Devleti'nin maldâr bir devlet olmadığı ve vâridât-ı mîrîyesinin tezyidinde düvel-i sâireden ziyâde muhtâc olduğu hâlde ihrâcât ile ticâret-i dâhiliyyenin rüsûmat gümrüğü bir kaç seneden berü mülga ve ma'mâfih yüzde on âmediyye resmi mevcut olduğunu beyân edebilirim.

Zirâatimizle ticâret-i dâhiliyye ve hâriciyyemizin tevessü' ü terakkîsini müstelzim olacak olan işbu islâhın Memâlik-i Mahrûsa'nın terakkî-i servetini ve vâridat-ı Devlet-i Aliyye'nin tezâyüdünü müntic olacağını uzun uzadı târife muhtâc değilim. Fakat islâh-ı mezkûrun âsârına muhtâc olmaksızın bu günkü günde ya'ni idhâlâtın ihrâcatdan ziyâde olduğu esnâda ihrâcat rüsûmâtının lâğvından ticâret-i dâhiliyye ve hâriciyyemizin kesb edeceği terakkî-i küllî eseri olarak yalnız yüzde oniki idhâlât rüsûmâtı Hazîne-i Celîle'ye kadîm idhâlât ve ihrâcat rüsûmâtının yekûnuna muâdil bir vâridat hâsıl edebileceğini ve ihrâcat rüsûmâtının lağvı Hazîne-i mezkûreyi bir takım masârif-i tahsiliyyeden tahlîs eyleyeceğini îrâd ile iktifâ edebilirim. Eğerçi Devlet-i Aliyye şu tasavvurun fi'le ihrâcını murâd buyurduğu hâlde bu babda İngiltere seffiri nezdinde icrâ buyurulacak teşebbüsâtın husûl-i netice-i matlûbesine muâvenet edebilmekliğim için iktizâ eden tâlîmât-ı aliyye-yi cenâb-ı nezâret-panâhilerinin ısdâr u irsâlini recâ ederim³⁴.

34 Hariciye Arşivi, Siyâsî, Nr. 1433.

ایشم و ضارک و کنایه
از نظر زود و فیه دوسه مرتبه نبوده بود ای
نعلی باقی با سینه آمدنزه بود و شفقت
و رفتن زنی بعد از او و خوش
همه کرک الله

اولاد احمد علی روح ایلی
و سینه
کوک
کوک
کوک
کوک
کوک

اشرف طبری
اشرف طبری کبری
اشرف طبری
اشرف طبری
اشرف طبری

اشرف طبری
اشرف طبری
اشرف طبری
اشرف طبری
اشرف طبری

اشرف طبری
اشرف طبری
اشرف طبری
اشرف طبری
اشرف طبری

اشرف طبری
اشرف طبری
اشرف طبری
اشرف طبری
اشرف طبری

بچه نازنین
آینه و بوی بر باد و ایله نورانی
اولاد و سینه قابله مشتم
بچه نازنین

بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین

نخای ندر رسا
و زنی ایلیک
معنی ندرک
بچه نازنین

نخای ندر رسا
نخای ندر رسا
نخای ندر رسا
نخای ندر رسا
نخای ندر رسا

بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین

بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین

بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین
بچه نازنین

و گفته نجاریک بروی ساکو ملک مورد سر به کوزه و کوی و نیز انوار کونور در کما ...
 بر لوبه مصلحت اخذ اولی عهد ایام کما ...
 قیامت روزی از راهی داد و کرد و بدو ...
 اخذ اولی عهد مرفوعه ...
 بزجه بر خلیج انتر ...
 قیامت روزی ...
 و از کوی است ...
 تطبیقا ...
 رفته ...
 بلکه ...
 امضا رسم کما ...

ماه کرم الحرام یکم شب جمعه کون و واقع یک سکر بود ...
 شد ...
 بیخی ...
 ای ...
 نقاره ...
 انقض ...
 و چون ...
 است ...
 بیست ...
 وزیر ...

1850 târifesinin «hâtme»si

انقدره بخارندک بودج بالا غیر از موقوفه ممالک شاهانه که کور و کلمی و اندک اویجه کونور و کلمی کاز، اصفه و اشیا
 اخذ اوله جیره رسم کرک بر موجب معاهده جدید و یوزده سکن اوله رفه نصیب نشسته اوله جیره رسم کرک و کراون
 معاهده جدید اکتفا بنجه اسکله بنامند که اژی مشروط بنوشه اوله بنفنده اشرفوزده بخار موقوفه ناک کتبت
 اوزره اویجه صاندری قیام اوزره بوزندک مجید انقوی بوز غروسه اعتباریله تخفیفه اوله انان قیامی اسکله قیامیه
 ابربر ممالک بخونه بوزده اوله نیزی اوله بنفنده صدک صافی قیامی اوزره رسم کرکری نصیبه و ندرتی اوله ندرت اوله
 اخذ و تقصیل اوله جفده اخذ هیات بخونه یوزده سکن حسابیله کوسر نشسته اوله رسم کرک نعره بنامندک اکر
 برنجی سستی جفده اوله بنفنده آتی نه ایستاده بونده برشمه نریزیه بوزده بری و اویجه سکنه کذلک برنج نریزیه
 بوزده انقی ابربر یله رسم یی بوحساب اوزره رسم مذکور سکنی سده بوزده بره انجیه و کیم هر سده بوزده
 بری نیزی ابربر یله رسم اکر کوره اسکندار نقوی سکنی سده ایله اندر صدکه کذلک سده کورده بکنز بوزده بر حسابیله
 و کورک صرفی معاینه اوله رفه اخذ فی معاهده جدید اکتفا بنجه اوله نفعه کور کورده بودجه اوجاقه جفده
 نعره سکی موجود و مقید اوله یاه و بنود سکی مقید اوله بره برای نصیبه اوله ندره رایجه بر اعلمیه اوله رفه اصفه
 و اشیا برنج و بنجه کوره بالمساب افغانه بر بودج کور وقت اوزره قیامه بوزده اوله نیزی اوله ندره صدکه
 کورده فاله بره برانده اشیا معزده اوله نیزی کیم هر سده بوزده بری نریزیه رسم کرک انجفدر و انکندره و اوله
 ممالک کلمی بوزده اوله رفه ممالک محروسه اوهال اوله انان اصفه و اشیا و بنامندک بخار یا بوزده سکن انقی اکر معرف
 اوله یاه و بنود نعره رایجه بر انقی اصفه اشیا کلمی بوزده انان اوله نریزیه بوزده و انان سکن انجفده
 و اشیا اوله ندرت و اخذ هیات اوله جیره رسم کرک قیامیه بر اوزره انونده و کیم سکوکات خالصه اوله ندرت تقصیل
 اوله ندرت رسم مذکور بخونه و بریله جیت بوزندک مجید انقوی بوز غروسه حسابیه بوزندک قیامی اوله رفه انونده
 و کتی سکوکات خالصه اکر کورده و بنونده کیم مجید بر انونده مجید بر انونده بوز غروسه اعتباریله و سکوکات انجفده
 بوزده اوزره اوله رفه صبر بخانه قیامه و بنجه سستی اخذ اوله جفده و در سعادتده بخار انونده مجید نریزیه
 غرض حسابیله اوله اوزره مذکور مجید انقوی برین بودج ده که ال زیاده بوسکن قیامه اوزره قیامه
 نقدیه و بر ممالک اسنلرایر جان اوله جفده بوزندک بخونه بر کورده اوله بوزده و مجید انقوی قیامه اعتباریه
 هر فاج غرویه ابربر بر کورده بوزده حجب ایله کورده علی ملان انسی نصیبه قیامه بودج بوزده سنده بنبرج

اولده ان یوزک قبان حسابله بجهیره انون برنه قبان غروسلاره قائمه نقديه ویرلمی بوزم کللیله اولجا با
اولده قائمه مذکوره دهی قبول قنده هقد - و بووجه مسکوکات خالصه برینه مجیدیه اتوفی بوزم کللی حسابله
قائمه نقديه ذک قیوم سوبجه حالده بالک و معادله مخصوص اولر هقدر و اما طرزه لوده دهی قائم نقديه
شاول ایده حال اولدیجی حالده اورا کرکلنده دهی انفا دیلان کرکلری هقدن دگری کدیگی متلو یوزک
مجیدیه اتوفی برنه هر قبان عکله قائم ویرلک بوزم کللیله اولجا با اولده قائمه مذکوره قبول اولدیجی برنه
یوزک هویق فادیرسی هقدن سمدیرده بقی قبول الوثوق بوقاعده ذک رشق یعنی حکم اولدیجی هقدن رشق کرکلری
هقدن ایشو قائمه ذک هویق نامدیرسی مسئله کی سمیلک موقوفه برانجورده اعیان اولدیجی کله رینه حال حده
اولدیجی بیه عالیله دولتله ساریلا خارطه اراسته انقضا سنه باقیده و اولوقه قدر رشق کرکله سنه رسم کرکله
بالوره بیان سقته ایدیکه دیله بوزلک مجیدیه اتوفی بوزم کللی حسابله و یوزک اتی ای اولده اتوفی وکلی
مسکوکات خالصه ایا کوره رشق عدوتکده ای مجیدیه بواتوفی مجیدیه بدنه بوزم کللی اعتباریه مسکوکات اعیانیه بوزم
اولده اولده صدقنامه قبان و دیله امد قنده هقدر ویرلک بوزم کللی اعیانیه ایضا اقصانک هیس قیومده و کرکله تعاد
برایق قنده رسم کرکله اتوفی اولده مزیده اوره اصد و ایضا هقدن قبان نقذیرنده طولی کرکله نایرینه نایرینه
اولدیجی بیوه ساریله طوم ایلیکجه حالده اصد قندیکلی اولده رسم کرکله قبان دیرلک اوله هقدر و یوزک ایجند
بشمه سکرته قیوم سکرته دایق مارک برقی و یوزک سکر بوزم کللی ایکی سنه سیله برقی اولر نقده رشق اوله
برقی موزمه اعتباریه ایلیک سکرته بیس سکرته دایق اولدیجی مارک برقی و یوزک سکر بوزم کللی ایضا ایضا
سکرته اولر نقده مارک اوله ایضی کونه قدر سرکه دیلان کرکله و کرکله مارک محوره کانه بالجمله کرکله
هاکی جاری اولده عدت مذکوره ذک انقضا قدر رسمی و معبر طومو با هویکه اصد و ایضا صرف و مال
مور زمانه ایله تمیزی تفاوت ایسی ایضا قنده بی عدت مذکوره ذک انقضا سنه اتی ای اولدیجی هقدن
اتی مارکله اصد طریقه نه ذک نفسی و تجربی طریقه ایله سنمقالله بولومه عدت مذکوره بی اتی مار
مور ابرویک جینم بری خبر تعرفیه ایضا ایضا ایضا حالده صدقیدیه سنه دهانجه اولده اوله و اولدیجی
عنه ایله سفارت ساری ایضا ویرلک قراریسی و ایضا ایضا ایضا ایضا ایضا ایضا ایضا ایضا ایضا ایضا ایضا ایضا
وامضا اولدیجی